

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU2

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, som uppgår till ca 22,6 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Även övriga motionsförslag avstyrks. Utskottet tillstyrker också föreslagna bemyndiganden om ekonomiska åtaganden och godkänner regeringens förslag om hur det särskilda kontot under Samefonden får användas.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar istället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23	7
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden	12
Statens budget inom utgiftsområde 23	15
Användning av det särskilda kontot under Samefonden	40
Särskilda yttranden	41
1. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (M)	41
2. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (SD)	44
3. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (V)	50
4. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (KD)	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	59
Propositionen	59
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	59
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	64
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden	66
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23	
Areella näringar, landsbygd och livsmedel	67

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 23

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 23 punkt 2 och avslår motionerna

2020/21:64 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2020/21:723 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 18,

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 13, 25, 30, 42–44 och 52,

2020/21:729 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37,

2020/21:920 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1,

2020/21:1311 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 9,

2020/21:2621 av Sten Bergheden (M),

2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 10, 23 och 25,

2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.2,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1, 21, 34.2, 87 och 88,

2020/21:3117 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

2020/21:3196 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 19 och 42,

2020/21:3354 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1–9,

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20,

2020/21:3356 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15,

2020/21:3358 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 14 och 15,

2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8.2.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 23 punkt 3.

2. Användning av det särskilda kontot under Samefonden

Riksdagen godkänner förslaget om att det särskilda kontot under Samefonden som nyttjas för betalning av del av arrendekostnad för

renbete i Härjedalen får användas också för finansiering av utgifter enligt avtal som avser åretruntmarker.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 23 punkt 1.

Stockholm den 3 december 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M)*, Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M)*, Runar Filper (SD)*, Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V)*, Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD)*, Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD)*, Marlene Burwick (S), Mats Nordberg (SD)*, Ulrika Heie (C) och Joar Forssell (L).

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Vidare behandlas Moderaternas, Sverigedemokraternas, Vänsterpartiets och Kristdemokraternas motionsyrkanden om anslag under utgiftsområdet och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som återspeglar förslagen i partiernas anslagsmotioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina respektive anslagsmotioner. I bilaga 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

I betänkandet behandlas dessutom utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport om resultatredovisningen. Rapporten finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel till 22 581 344 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning och redovisning av behandlade tillkännagivanden behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 23. Slutligen behandlas ett förslag från regeringen om användningen av det särskilda kontot under Samefonden.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23

Bakgrund

Som en del i miljö- och jordbruksutskottets löpande uppföljning beslutade utskottet den 9 juni 2020 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prot. 2019/20:45). Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. Rapporten redovisas i bilaga 4 till detta betänkande.

Propositionen

Målet för utgiftsområdet är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till att klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart. Inom utgiftsområdet finns även mål beslutade av riksdagen om en sammanhållen landsbygdsolitik, en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, skogspolitiken samt de samiska näringarna. Viktiga mål för utgiftsområdet är även målen inom miljömålssystemet, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för den sammanhållna landsbygdsolitiken (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:360). Det övergripande målet ska vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden – Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Delmålet för det strategiska området Regler och villkor är följande: Utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta ska göras genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Delmålet för det strategiska området Konsument och marknad är följande: Konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Delmålet för det strategiska området Kunskap och innovation är följande: Stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

För skogspolitiken har riksdagen beslutat om två jämställda mål – ett produktionsmål och ett miljömål (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244). Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Inriktningen på målet om skogsproduktion ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av det som skogen producerar. Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2000/01:1 utg.omr. 23 avsnitt 7.3, bet. 2000/01:MJU2, rskr. 2000/01:86).

Med utgångspunkt i målen för utgiftsområdet redovisas i det följande resultatet för de fyra resultatområdena En sammanhållen landsbygdspolitik, En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, Skog och De samiska näringarna.

Utskottets bedömning

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Analysen har fokuserat på resultatområdet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Utskottet anser bl.a. följande.

Allmänt om resultatredovisningen

Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med utskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23. Enligt utskottet är den årligen återkommande dialogen som har förts såväl på politisk nivå mellan berörd statssekreterare och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå viktig för att resultatredovisningen ska fortsätta att utvecklas.

Regeringen skriver att denna redovisning ser annorlunda ut i årets budgetproposition jämfört med föregående år. Vidare har antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder minskats med motiveringen att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen, även om vissa indikatorer alljämt redovisas som komplement. Utskottet ser positivt på denna utveckling och menar att förändringarna innebär att redovisningen i viss utsträckning blir mer överblickbar och det tydliggör vilka indikatorer som är centrala för resultatuppföljningen.

Trots denna förbättring konstaterar utskottet att det går att utveckla resultatredovisningen ytterligare. Resultatredovisningen bör så långt det går koncentreras till att redovisa resultaten av och effektiviteten i insatserna.

Utskottet anser att strukturen har blivit tydligare i årets budgetproposition och att kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat i viss utsträckning har förbättrats. Regeringen kan emellertid på ett tydligare sätt referera till uppnådda resultat (indikatorer) och i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder bidrar till att de strategiska målen nås eller inte i sin analys och slutsatser.

Utskottet vill återigen poängtera att inte alla utpekade indikatorer refereras till i regeringens analys och slutsatser, inte minst gäller det de tre centrala indikatorerna för livsmedelskedjan. Andra indikatorer som regeringen inte refererar till är indikatorerna som rör landsbygdsprogrammet 2014–2020 och två av indikatorerna som rör Fiskeripolitik och vattenbruk (svenska yrkesfiskets förädlingsvärde och det svenska vattenbrukets produktion) i analys och slutsatser.

Det är enligt utskottet svårt att bedöma i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder har bidragit till att nå det strategiska målet Konsument och marknad. Regeringen kommenterar inte indikatorn exportandel i svensk livsmedelsindustri i sin analys. Utskottet konstaterar att fokus i analysen ligger på den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter, vilket inte utgör en utpekad indikator eller bedömningsgrund.

Förra året ställde sig utskottet frågande till varför administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn hade utgått som ett separat resultatområde. Utskottet välkomnar att resultatområdet Företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan har tillkommit i årets budgetproposition. En tydligare redovisning av sådana åtgärder innebär enligt utskottets mening att det blir enklare att bedöma målluppfyllelsen när det gäller det strategiska målet Regler och villkor.

Utskottet noterar att vissa indikatorer, t.ex. förändringar i kväve- och fosforutnyttjande i den svenska jordbrukssektorn och livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, inte kommenteras med motiveringen att det saknas aktuell statistik. Det är emellertid enligt utskottet önskvärt att indikatorer som utgör bedömningsgrunder för regeringens bedömning av det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena, åtminstone kommenteras kortfattat även om de är uppdaterade eller inte. Det gäller inte minst det strategiska området Kunskap och innovation där det förutom sex indikatorer som rör Sveriges lantbruksuniversitet verksamhet endast finns ytterligare en indikator – ovan nämnda indikator som följer livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader.

Utskottet vill återigen betona att i den mån som det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Till exempel saknas resultatindikatorer och bedömningsgrunder för företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan. Det är enligt utskottet önskvärt att regeringen överväger att identifiera sådana indikatorer eller bedömningsgrunder i nästa års budgetproposition, inte minst beroende på att regelförenklingar och administrativa lättnader är en central del av det strategiska målet.

Av resultatredovisningen framgår det att Tillväxtverket ansvarar för att samordna förenklingsarbetet och att myndigheten arbetar löpande med att skapa goda företagsvillkor. Resultatet av detta arbete beskrivs inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Enligt utskottets mening kan regeringen överväga att hänvisa till den redovisningen och hur arbetet har bedrivits när det gäller företagen i jordbruks- och livsmedelssektorn.

Utskottet noterade förra året att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Utskottet välkomnar att arbetet med att ta fram mer långsiktiga indikatorer när det gäller jakt- och viltförvaltning kommer att påbörjas under 2020. Samtidigt noterar utskottet att regeringen inte kommenterar arbetet med att utveckla indikatorer för hållbar jordbruksproduktion i årets budgetproposition.

Det vore enligt utskottet angeläget om regeringen i största möjliga utsträckning hädanefter redovisade statistik som täcker tioåriga tidsserier för de olika indikatorerna. Sådana tidsserier innebär att långsiktiga trender framgår tydligare och underlättar slutsatser om huruvida vidtagna åtgärder bidrar till att nå de strategiska målen och riksdagens övergripande mål för utgiftsområdet. För många indikatorer redovisas femåriga tidsserier, medan för enstaka indikatorer, t.ex. utsläpp av ammoniak till jordbrukssektorn, redovisas statistik för enbart ett år.

Liksom i förra årets resultatredovisning redovisar regeringen inga konkreta uppgifter om det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde. Regeringen konstaterar enbart att det totala förädlingsvärdet minskade under 2018 samt att

utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant åt mellan olika fisken. Utskottet anser att det vore värdefullt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett tydligare sätt redovisar statistik för denna indikator.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Livsmedelsstrategin innebär satsningar motsvarande 122 miljoner kronor årligen t.o.m. 2025. Därtill tillkommer extra satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Det vore enligt utskottet önskvärt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett samlat sätt redogör för vidtagna åtgärder inom de tre strategiska områdena, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Regler och villkor

Utskottet konstaterar att en hög andel av åtgärdsbudgeten som har avsatts inom landsbygdsprogrammet har använts när det gäller livsmedelskedjan och djurvälstånd samt miljöersättningar. Samtidigt framgår det att knappt 40 procent av åtgärdsbudgeten som har avsatts för klimat och investeringar i produktion av förnybar energi har använts. Enligt utskottet bör regeringen återkomma med en förklaring till det låga utfallet t.o.m. 2019 i nästa års budgetproposition.

Utskottet konstaterar att regeringen i årets budgetproposition presenterar, om än kortfattat, information om antibiotikaanvändningen inom EU som underbygger slutsatsen att antibiotikaresistensen inom svensk djurhållning är låg sett i ett internationellt perspektiv. Utskottet vill understryka betydelsen av att Sverige har ett gott djurhälsoläge. Det vore enligt utskottet värdefullt om regeringen kunde göra en redovisning av det arbete som bedrivs rörande denna fråga i en separat resultatskrivelse.

Utskottet välkomnar att länsstyrelserna nådde målet att antalet i förväg planerade och riskbaserade kontroller ska vara minst lika många som antalet anmälningskontroller under 2019, även om det finns stora skillnader i måluppfyllelsen mellan olika länsstyrelser. Av det skälet vill utskottet återigen understryka vikten av att regeringen återkommer med en redogörelse i nästa års budgetproposition för hur den avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Enligt utskottet borde en sådan redogörelse även omfatta andra aspekter som bedöms vara relevanta för denna frågeställning.

Förra året ansåg utskottet att regeringen kunde kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som det svenska vattenbruket står inför med anledning av de problem som hade uppdragats i halvtidsutvärderingen av handlingsplanen för utvecklingen av detsamma, Utskottet konstaterar att regeringen inte kommenterar dessa problem (dvs. svårigheter att hitta finansiering till större projekt och de

svårigheter som öppen kassodling av matfisk står inför på grund av domar från mark- och miljödomstolen).

Enligt utskottet bör regeringen överväga att i nästa års budgetproposition redogöra för användningen av och uppnådda resultat till följd av de två nya anslagen inom området fiske och vattenbruk samt anslaget som rör åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet.

Utskottet välkomnar att regeringen har tillfört resurser för perioden 2020–2025 så att länsstyrelsernas kontroller av livsmedel och foder i primärproduktionen kan öka. Det vore enligt utskottet önskvärt om regeringen återkommer med en redogörelse när det gäller utfallet av denna resursförstärkning i nästa års budgetproposition.

Konsument och marknad

Enligt utskottet presenteras en mer rättvisande bild i årets budgetproposition, till skillnad från föregående års resultatredovisning, när det gäller antalet utbrott av vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor.

Kunskap och innovation

I budgetpropositionen föreslår regeringen att anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning ska öka med 117 miljoner kronor under 2021 med anledning av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Enligt utskottet vore det värdefullt med en fördjupad redovisning av hur det ökade anslaget har använts i nästa års budgetproposition.

Enligt förra årets budgetproposition var regeringens mål att antalet helårsstudenter skulle uppgå till 12 000 för perioden 2016–2018. Antalet helårsstudenter ökade under 2019 efter att under flera år ha sjunkit. Utskottet anser att det vore värdefullt om regeringen kunde sätta utvecklingen av antalet helårsstudenter i förhållande till den nationella kompetensförsörjningen och ange om det finns något mål för antalet helårsstudenter för de kommande åren.

Utskottet noterar att jämfört med föregående år redovisas inte antalet aktiva forskarstudenter. Enligt utskottet är det värdefull information om SLU:s forskningsverksamhet som regeringen kan överväga att redovisa även om det inte är en indikator eller bedömningsgrund för det strategiska målet.

Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden

Propositionen

Tillkännagivande om en nationell samordning av det regionala arbetet med att genomföra livsmedelsstrategin

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det behövs en bättre nationell samordning av det regionala arbetet med att genomföra livsmedelsstrategin,

för att ta till vara synergieffekter, sprida goda exempel och vara ett stöd för länen och regionerna i deras arbete (bet. 2017/18:MJU18 punkt 3, rskr. 2017/18:236). I oktober 2017 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att fördela 100 miljoner kronor till livsmedelsstrategin på regional nivå. Av det ska 5 miljoner kronor användas för att främja samverkan mellan olika berörda regionala aktörer på nationell nivå, för att bidra till genomförandet av livsmedelsstrategin. I det arbetet har Jordbruksverket tillsatt en samordnare för de regionala livsmedelsstrategierna, anordnat en konferens för de regionala livsmedelsstrategierna samt byggt upp en digital kommunikationskanal för att kunna dela erfarenheter och goda exempel. Under hösten 2019 genomfördes klusterträffar på sex olika ställen i landet för att i mindre grupper diskutera det regionala arbetet kopplat till den nationella livsmedelsstrategin. Arbetet kommer att följas upp med tematräffar under hösten 2020, där även Tillväxtverket deltar.

För att stärka genomförandet av den nationella och de regionala livsmedelsstrategierna har ett samordningsuppdrag lämnats till Tillväxtverket, vilket ytterligare kommer att stärka utvecklingen och genomslaget av den nationella och de regionala livsmedelsstrategierna. I uppdraget ingår att bygga upp former för strukturell samverkan mellan strategiskt viktiga aktörer, projekthantering, kommunikation och att stödja regional samverkan. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet genom dessa åtgärder är slutbehandlat.

Tilkännagivande om goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan

I propositionen behandlar regeringen även riksdagens tillkännagivande som handlar om vikten av att det finns goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan och att nationella, mer långtgående regler alltid ska vara väl motiverade och prövas noga (bet. 2016/17:MJU23 punkt 3, rskr. 2016/17:338). Regeringen hade redan före riksdagens tillkännagivande vidtagit ett antal åtgärder som kan kopplas till området regler och villkor.

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att samordna förenklingsarbetet och arbetar löpande med att skapa goda företagsvillkor. Inom ramen för livsmedelsstrategin har särskilda uppdrag med syftet att förenkla för företagen lämnats till Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Livsmedelsverket har t.ex. på regeringens uppdrag utvecklat stödet till livsmedelskontrollen. Vidare har Jordbruksverket haft i uppdrag att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i djurskyddskontrollen. Uppdragen att utveckla kontrollerna är långsiktiga, kommer att fortsätta vidare och är viktiga för att skapa goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. I juli 2017 gav regeringen Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket i uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande samt guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Myndigheterna fokuserade på att förenkla vissa särskilt svåra tillståndsprocesser för att utveckla ett skalbart system för samlat

uppgiftslämnande. I december 2019 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att fortsätta utvecklingen av detta inom ramen för verksamt.se, inklusive Serverat. Fokus är företag inom hela livsmedelskedjan.

Regeringen gav i december 2019 Tillväxtverket i uppdrag att under perioden 2020–2025 löpande genomföra analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan för att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan samt att identifiera eventuella brister i transparens och tillämpning av regelverken. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet genom dessa åtgärder är slutbehandlat.

Tillkännagivande om främjandeuppdrag till myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan

När det gäller riksdagens tillkännagivande om att myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan bör få ett främjandeuppdrag (bet. 2016/17:MJU23 punkt 8, rskr. 2016/17:338) anför regeringen följande. Konkurrenskraft är ett område som flera myndigheter redan arbetar med. Av förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk framgår bl.a. att myndigheten ska arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Av förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket framgår att myndigheten ska underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn. Båda myndigheterna ska även säkerställa att föreskrifter och vägledande dokument är utformade på ett kostnadseffektivt och förstäeligt sätt.

Regeringen gav 2018 i uppdrag åt länsstyrelserna, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Formas, Verket för innovationssystem (Vinnova) och Tillväxtverket att redovisa sina bedömningar av myndigheternas uppdrag i förhållande till livsmedelsstrategin. Myndigheternas redovisningar visade på att alla myndigheterna har flertalet aktiviteter som främjar företagande kopplat till livsmedelsstrategin.

I regleringsbrevet för 2019 infördes ett återrapporteringskrav för länsstyrelserna, Tillväxtverket och Livsmedelsverket om hur myndighetens verksamhet bidrar till att uppfylla livsmedelsstrategins mål. Det visade på ett flertal olika aktiviteter såsom konferenser, nätverksträffar och projektstöd till företag. I regleringsbrevet för 2020 utökades återrapporteringskravet till att också omfatta Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Livsmedelsverket har tagit fram ett flertal åtgärder för att göra det enklare att starta och driva livsmedelsföretag, bl.a. utveckling av digitala verktyg riktade till både inspektörer och företagare samt ökad samverkan kontrollmyndigheter emellan. Under 2019 påbörjade Livsmedelsverket ett tvåårigt internt företagsprojekt som syftar till att utveckla Livsmedelsverkets dialog med livsmedelsföretagen.

Andra uppdrag som är relevanta för tillkännagivandet är Tillväxtverkets samordningsuppdrag för att stärka livsmedelsstrategins genomförande och

Livsmedelsverkets uppdrag att vidareutveckla likvärdigheten i livsmedelskontrollen. Regeringen anser att tillkännagivandet genom dessa åtgärder är slutbehandlat.

Utskottets bedömning

Av redovisningen ovan framgår att regeringen anser att samtliga tillkännagivanden som anges där är slutbehandlade. Utskottet delar regeringens bedömning.

Statens budget inom utgiftsområde 23

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 23 och de övriga motionsförslag som behandlas här avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Propositionen

I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt den fördelning som framgår av tabellen i bilaga 2 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23 punkt 2). För vissa anslag föreslår regeringen också att riksdagen ska bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som innebär behov av framtida anslag (punkt 3). Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden framgår i tabellform i bilaga 3.

I det följande sammanfattas regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 23. Inledningsvis redogörs för den politiska inriktningen inom utgiftsområdet.

Politikens inriktning

Regeringen anför i propositionen att dess mål är att politiken för areella näringar, landsbygd och livsmedel ska bidra till en hållbar utveckling i alla delar av landet. Regeringen vill se levande och livskraftiga landsbygder med konkurrenskraftiga gröna näringar, jobb och företag samtidigt som värdefull miljö skyddas. Det finns behov av en grön återstart som kan bidra till jobb och omställning.

En sammanhållen landsbygdspolitik

Enligt regeringen är en viktig del i den sammanhållna landsbygdspolitiken att aktivera andra politikområden. Regeringen föreslår därför satsningar på landsbygder inom flera politikområden, såsom att utveckla företagsklimatet i gles- och landsbygdskommuner (anslaget 1:17), produktion av biogas i transportsektorn (anslaget 1:19) och satsningar på kommunikationer i landsbygder. Den sammanhållna landsbygdspolitiken ska ses som en plattform utifrån vilken beslut och åtgärder för att göra det möjligt att bo, leva och arbeta på landsbygderna ska utformas.

Regeringen anser att det behövs mer kunskap om hur glesa miljöer kan ges möjlighet att bidra till ökad hållbarhet och jobb i hela landet. En samlad forskningsbaserad kunskapsutveckling ökar effekten av landsbygdspolitiken inom olika områden. Forskningen kring olika landsbygder ska stärkas genom förbättrad samordning och samverkan mellan aktörer som bedriver forskning inom landsbygdsutveckling och regional utveckling. Regeringen kommer att återkomma i frågan i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Regeringen anser att det är viktigt att utformningen och tillämpningen av regler och villkor som gäller för livsmedelskedjans företag är effektiva och enkla samt stöder livsmedelsstrategins mål. Regeringen har t.ex. gett Livsmedelsverket i uppdrag att utreda och genomföra ett nytt avgiftssystem för slakterikontrollen. Avgifterna i det nya avgiftssystemet ska vara förenliga med den nya kontrollföreläggningen samt bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta för småskalig slakt och ge incitament för en effektiv slakt och kontroll.

Vidare betonar regeringen att den fortsättningsvis avser att verka för att berörda myndigheter beaktar starkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete med att utforma och tillämpa regler och villkor. Det är prioriterat för regeringen att företagen har rimliga möjligheter att uppfylla de krav som ställs och att processerna för tillståndsgivning är snabba och effektiva. Regeringen föreslår därför att medel tillförs så att ytterligare förenklingsinsatser inom området kan genomföras, när det gäller t.ex. livsmedelskontroll och tillståndsprövning för verksamheter (anslaget 1:15).

Vidare föreslår regeringen ett även i fortsättningen kraftfullt landsbygdsprogram under övergångsåren 2021–2022. Regeringen konstaterar att förvaltningen av den nuvarande jordbrukspolitiken fortfarande är en utmaning för berörda myndigheter när det gäller både handläggning av ärenden i nuvarande program och att kvalitetssäkra IT-system inför kommande programperiod. För att berörda myndigheter ska ha möjlighet att komma till rätta med bristerna föreslår regeringen en tillfällig förstärkning av Jordbruksverkets och länsstyrelsernas förvaltningsanslag (anslaget 1:8).

Regeringen anför att den vill dels minska de skador vildsvin orsakar, dels underlätta för vildsvinsjakt samt försäljning och distribution av vildsvinskött.

Därför föreslår regeringen en förstärkning av det vildsvinspaket som beslutats inom ramen för livsmedelsstrategin (anslaget 1:15).

Vidare ska regeringen fortsättningsvis arbeta för en god djurvälstånd i Sverige som uppfyller djurskyddslagens (2018:1192) intentioner. Arbetet med ett stärkt djurskydd för försöksdjur behöver fortsätta och regeringen föreslår därför att Jordbruksverket tillförs medel för att myndighetens kompetenscentrum för 3R-frågor ska fortsätta främjandet av alternativa metoder till djurförsök och verka för en ökad välfärd hos försöksdjur. Med 3R menas att ersätta, begränsa och förfina användningen av försöksdjur (replace, reduce, refine) (anslaget 1:8).

Enligt regeringen är en tryggad livsmedels- och dricksvattenförsörjning viktiga delar i ett motståndskraftigt civilt försvar. Regeringen anser att ytterligare åtgärder behöver vidtas utöver insatserna inom ramen för livsmedelsstrategin och föreslår därför satsningar för att bygga upp livsmedelsberedskapen och en tryggad dricksvattenförsörjning vid höjd beredskap (anslagen 1:3, 1:8 och 1:14). De samlade åtgärderna kan även bidra till att stärka förmågan att hantera svåra påfrestningar på försörjningen i fredstid. Regeringen avsätter därför medel för livsmedel och dricksvatten inom ramen för civilt försvar och avser att återkomma med ett förslag till övergripande inriktning för det civila försvaret i den försvarspolitiska propositionen för perioden 2021–2025.

Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken fortsätter Sverige att vara pådrivande i EU för ett starkare samarbete som anpassar både fångstkvoter och fångstmetoder för att uppnå hållbara fiskbestånd. Goda och långsiktiga förutsättningar är viktiga för fiskerinäringen och dess företag i Sverige, inte minst för det kustnära fisket. Regeringen anför att övergripande prioriteringar och mål för det svenska havs- och fiskeriprogrammet för perioden 2021–2027 ska vara att understödja genomförandet av EU:s gemensamma fiskeripolitik och dess långsiktiga mål om ett hållbart fiske och vattenbruk samt relaterade miljömål och delar av EU:s integrerade havspolitik. Programmet ska även understödja återhämtningen av de delar av fiskenäringarna som drabbats av den pågående pandemin.

Vidare anför regeringen att svensk viltförvaltning ska vara adaptiv och ekosystembaserad samtidigt som regionaliseringen fortsätter att utvecklas. Förvaltningen måste bygga på vetenskapligt underlag och på legitimiteten hos de människor och verksamheter som berörs. Regeringen kommer att följa utvecklingen av vildsvinspopulationen och dess skador på gröda och involvering i trafikolyckor även i fortsättningen.

När det gäller konsument och marknad anför regeringen att en väl fungerande marknad med effektiv konkurrens leder till mer konkurrenskraftiga företag som i sin tur har större möjlighet att växa, både nationellt och internationellt. En ökad innovationsgrad och en starkare livsmedelsexport är viktiga delar i att på lång sikt öka svensk livsmedelsproduktion.

Regeringen anser att bevarandet av småskalig livsmedelsproduktion har betydelse för tillväxt och utveckling på landsbygden, bevarandet av den

småskaliga livsmedelsförädlingen och främjandet av det immateriella kulturarvet. Regeringen avser därför att även fortsättningsvis stödja sådan verksamhet genom att tillföra verksamheten vid Resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling (Eldrimner) ytterligare medel (anslaget 1:15).

Vidare föreslår regeringen att Jordbruksverket tillförs medel för att fortsätta arbeta med samordningsfunktionen för ekologiska livsmedel (anslaget 1:15). Samordningsfunktionen bildades 2017 för att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel som ett led i satsningarna inom livsmedelsstrategin.

När det gäller kunskap och innovation anför regeringen att de stora satsningar inom universitets- och högskolesektorn som gjordes 2020 med anledning av pandemin nu fullföljs. För Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) innebär satsningarna bl.a. ett utökat utbildningsutbud i bristyrkesutbildningar med en permanent utökad budget från 2021 (anslaget 1:23).

I en omställningsfas där det finns behov av att tillgodose utbildning för karriärbytare föreslår regeringen att medel avsätts för att bedriva snabbspårsutbildningar för bl.a. livsmedelsinspektörer och andra bristyrken (anslaget 1:23).

Regeringen anser att forskning och innovation är grundläggande för att åstadkomma en hållbar och konkurrenskraftig samhällsomställning och kräver en långsiktigt stabil finansiering, exempelvis till program som drivs inom Formas, för att ge full utdelning. Regeringen anför att det nationella kunskapssystemet inom livsmedelssektorn är viktigt för att genomföra livsmedelsstrategin och gör att vi kan möta de stora utmaningar som finns inom klimat, miljö, hälsa och ekonomi samt säkra tillgången till livsmedel. Det finns även behov av att stärka det innovationsfrämjande arbetet inom livsmedelssektorn, bl.a. genom samverkan mellan finansörer när det gäller innovationssatsningar. Regeringen kommer att återkomma i frågan i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

För att stärka livsmedelskedjans robusthet anser regeringen att växtförädling även fortsättningsvis behöver prioriteras. Medel tillförs därför som en permanent nivåhöjning till SLU för kompetenscentrumet för växtförädling. Regeringen föreslår vidare att forskningsinfrastrukturen inom SLU ska förstärkas för att bidra till Sveriges position som ledande kunskapsnation (anslaget 1:23).

Skog

Regeringen anför att inriktningen för skogspolitiken med de jämställda målen om produktion och miljö ligger fast. Äganderätten till skog behöver stärkas och värnas. Skogens viktiga roll i klimatarbetet, i en växande cirkulär bioekonomi och för hållbar utveckling ska synliggöras, liksom betydelsen för biologisk mångfald och sociala värden. Regeringen framhåller att staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn.

Regeringen anser att det finns ett stort behov av att skapa bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för biobränslen samt säkerställa en

bred råvarubas. Regeringen avser därför att ta fram en svensk bioekonomistategi tillsammans med de gröna näringarna som bidrar till ökad tillgång till biomassa och sysselsättning i hela landet samt skapar miljö- och klimatnytta.

Enligt regeringen bör biobaserade material återvinnas och bioekonomin utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra miljö- och samhällsmål och med hänsyn till konsekvenserna för kolsänkor och biologisk mångfald över tid. Bioekonomistategin kommer att vara ett viktigt verktyg i detta arbete. Det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt kan öka. I arbetet bör även skadeeffekterna av ett förändrat klimat såsom en högre andel växtskadegörare beaktas.

Regeringen avser att ge ansvarig myndighet i uppdrag att göra en jämförande studie i sättet att redovisa skyddad mark i internationella sammanhang. Uppdraget ska också om möjligt ta fram förslag på hur Sverige ska redovisa skyddsformerna enligt Internationella naturvårdsunionens standard (International Union for Conservation of Nature, IUCN) på ett sätt som blir mer jämförbart med andra länders.

Regeringen anför att det nationella skogsprogrammet utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Särskilt fokus ska läggas på goda villkor för företagande i skogssektorn. Regeringens satsningar på naturnära jobb, förenkling för företagare i skogssektorn och forsknings- och innovationssatsningar om bioekonomi samt insatser för att motverka skogsskador utgör också viktiga byggstenar i det fortsatta arbetet med skogsprogrammet. Skogsprogrammet är samtidigt en viktig del av den kommande bioekonomistategin.

För att förebygga skogsskador orsakade av stormar, bränder och torka, liksom för att övervaka och bekämpa skador orsakade av växtskadegörare samt klövvilt m.m. föreslår regeringen att medel tillförs till Skogsstyrelsen årligen fr.o.m. 2021 (anslaget 1:1). Regeringen föreslår även att SLU tilldelas medel permanent för att inrätta ett skogsskadecentrum inklusive bl.a. riskvärdering för skogsskadegörare (anslaget 1:23).

Regeringen fortsätter satsningen på naturnära jobb, som initierades i vårändringsbudgeten för 2020, så att Skogsstyrelsen i samarbete med Sveriges geologiska undersökning, Naturvårdsverket, länsstyrelserna och Arbetsförmedlingen kan fortsätta arbetet med naturnära jobb för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden (anslagen 1:1 och 1:2).

Vidare behöver en cirkulär bioekonomi utvecklas och växa. Regeringen ser därför ett behov av forskningssatsningar på skogsråvaror och biomassa till forskning och innovationsverksamhet för en hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin. Det finns även behov av att stärka det innovationsfrämjande arbetet bl.a. genom samverkan mellan finansiärer och innovationssatsningar. Regeringen kommer att återkomma i frågan i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

De samiska näringarna

Regeringen aviserar att den kommer att tillsätta en utredning för att se över rennärlingslagstiftningen. Den nuvarande rennärlingslagstiftningen är från 1971 och behöver bl.a. anpassas till dagens samhällsstruktur och Högsta domstolens dom från januari 2020 i Girjasmålet. Rennärlingens behov av att delta mer aktivt i olika processer kring samhällsplanering och markutnyttjande inom renskötseområdet fortsätter att öka. Även behovet av anpassning till klimatförändringarna blir alltmer påtagligt. En annan viktig fråga för rennärlingen är samexistens med rovdjuren. Det är därför angeläget att berörda myndigheters och rennärlingens arbete för att begränsa rovdjursskadorna till den beslutade toleransnivån fortskrider. Samtidigt bör rennärlingen kompenseras för de rovdjursskador som kvarstår genom ersättningen för rovdjursförekomst. Mot bakgrund av dessa utmaningar, i kombination med att pandemins påverkan på marknaden för renkött varit omfattande, föreslår regeringen en förstärkt finansiering av Sametingets främjandearbete (anslaget 1:22).

Anslag inom utgiftsområdet

1:1 Skogsstyrelsen: Anslaget får användas för Skogsstyrelsens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 545 190 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel för att bidra till att skapa gröna naturnära jobb inklusive naturvårdande skötsel, för Skogsstyrelsens arbete med metodutveckling för ökad kolsänka, för ett förenklingspaket för skogsbruket och för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador. Anslaget minskas till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4).

1:2 Insatser för skogsbruket: Anslaget får användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket och åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen. Anslaget får även användas till att stödja skogsägare som drabbades av skogsbränderna 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 360 073 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel i en satsning för att bidra till att skapa gröna naturnära jobb inklusive naturvårdande skötsel.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 85 000 000 kronor 2022–2024. Skälet är att ekonomiska åtaganden som medför utgifter under kommande år behöver

kunna ingås för hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare, för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt samt för ett effektivt genomförande av det nationella skogsprogrammet.

1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt: Anslaget får användas för Statens veterinärmedicinska anstalts förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 161 222 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel för en flerårig satsning där totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. Anslaget minskas till följd av en generell besparing och för att finansiera andra prioriterade åtgärder (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4).

1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet: Anslaget får användas för utgifter för ersättning för veterinär service. Anslaget får användas för utgifter för att minska veterinärkostnaderna för företag med avlägset belägen djurhållning avseende livsmedelsproducerande djur.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 127 557 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder: Anslaget får användas för utgifter för förebyggande djurhälsoarbete och djursjukdatasystem i syfte att begränsa skadeverkningarna av sådana djursjukdomar som bara smittar mellan djur och sådana som kan smitta både djur och människor. Anslaget får även användas till djurskyddsfrämjande åtgärder.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 933 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar: Anslaget får användas för utgifter för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. eller med stöd av i lagarna meddelade författningar. Anslaget får användas för statsbidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av kontrollprogram som Sverige enligt EU:s krav är skyldigt att göra.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 133 349 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att anslaget ska minskas. Medlen avses användas till kostnader för tillsyn av otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan vid Konkurrensverket.

1:7 Ersättningar för viltskador m.m.: Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. När det gäller förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl bör anslaget användas som nationell offentlig medfinansiering av åtgärder inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 52 778 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:8 Statens jordbruksverk: Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och för utgifter för Centrala djurförsöksetiska nämnden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 614 194 000 kronor för 2021 till anslaget.

En förstärkning av hanteringen av EU-stöden innebär att anslaget tillförs medel. Anslaget tillförs även medel för en flerårig satsning där totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. Anslaget tillförs vidare medel för att Statens jordbruksverk inom ramen för sitt kompetenscenter ska fortsätta sitt arbete med 3R-frågor (begränsa, förfina och ersätta djurförsök). Anslaget tillförs även medel för Jordbruksverkets arbete med metodutveckling för ökad kolsänka. Anslaget minskas till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

1:9 Bekämpande av växtskadegörare: Anslaget får användas för utgifter för åtgärder mot växtskadegörare och för att ersätta enskilda för skada till följd av sådana åtgärder enligt växtskyddslagen (1972:318). Utgifter för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, kontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom undersökningar av organismer och växtprover som Jordbruksverket överlämnar för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare får anslaget användas till internationellt engagemang inom området bekämpande av växtskadegörare. Slutligen används anslaget för utgifter för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 12 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:10 Gårdsstöd m.m.: Anslaget får användas för utgifter för gårdsstöd och för andra åtgärder inom den första pelaren av den gemensamma jordbrukspolitiken. Anslaget får även användas för bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar och växtskadegörare.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 159 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.: Anslaget får användas för utgifter för offentlig lagring, övrig intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, fiberberedning samt exportbidrag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 137 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 105 000 000 kronor 2022–2024. Skälet är att anslaget bl.a. används till stöd till producentorganisationer inom sektorn för frukt och

grönt. Stöden ges inom fleråriga verksamhetsprogram. Utbetalningarna sker året efter det att beslut har fattats.

1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk: Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 31 250 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2022 och 2023. För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år

1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk: Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 167 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 209 000 000 kronor 2022 och 2023. För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

1:14 Livsmedelsverket: Anslaget får användas för Livsmedelsverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 270 012 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel för en flerårig satsning där totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. Regeringen tillför också medel för att finansiera kontrollen av tvåskaliga blötdjur (musslor och ostron).

Vidare föreslår regeringen en flerårig generell besparing inom anslaget (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4).

1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor: Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn och för att främja exporten av svenska livsmedel och för utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget får användas för utgifter till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 194 160 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel då den pågående satsningen på ekologiskt jordbruk inklusive samordningsfunktion på Jordbruksverket förlängs. Medel tillförs också för att genomföra ett flerårigt s.k. förenklingspaket. Förenklingspaketet innebär ett antal åtgärder som tillsammans bedöms skapa bättre förutsättningar för företagen genom en likvärdig livsmedelskontroll och utvecklad samverkan och samråd i beslutsprocessen samt utveckling av tillståndsprövning. Medel tilldelas Livsmedelsverket för arbete med likvärdig livsmedelskontroll och Tillväxtverket för fortsatt arbete med tillståndsprövning.

Regeringen tillför också medel för att fortsätta stödja verksamheten vid Resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling (Eldrimmer).

Regeringen föreslår en flerårig satsning för att minska de skador vildsvin orsakar, underlätta för vildsvinsjakt samt subventionera trikinalyser och därmed sänka kostnader kopplade till vildsvinsjakt och tillför anslaget medel för detta.

Medel flyttas från anslaget för att användas till kostnader för tillsyn av otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan vid Konkurrensverket.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2022 och 2023. För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av livsmedelsstrategin behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.: Anslaget får användas för utgifter för medlemskapsavgifter i internationella organisationer inom utgiftsområdets ansvar. Anslaget får också användas för internationella skogsfrågor. Anslaget får även användas för andra bidrag relaterade till utgiftsområdets internationella arbete.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 42 913 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur: Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för 2014–2020, inklusive förlängningsåren 2021 och 2022. Anslaget får användas för utgifter för delar av det attesterande organets (Ekonomistyrningsverket) utgifter för revision av jordbruksfonderna för programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget får även användas för statsbidrag till kommuner med geografiska och demografiska utmaningar. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av EU:s program för stöd till biodling för perioden 2020–2022. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige efter granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder, EU:s fiskefond, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden. Vidare får anslaget

användas för eventuella ränteutgifter, rättegångskostnader och revisions- och kontrollutgifter förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till den europeiska unionen. Anslaget får även användas för utgifter för skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med tekniska utgifter för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten. Anslaget får även användas för utgifter för ekonomiskt stöd till lantbrukare som drabbades av torkan 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5 310 097 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel då landsbygdsprogrammet för 2014–2020 förlängs med två år, t.o.m. 2022, under en övergångsperiod mellan innevarande budgetperiod och kommande (2021–2027) på EU-nivå. Medel tillkommer till följd av att Europeiska rådet fattat beslut om EU:s fleråriga budgetram.

På grund av ändrad valutaförordning och därpå följande programändringar 5 och 6 i syfte att hämta hem Sveriges landkuvert i euro justeras finansieringsandelarna mellan EU och Sverige inom den totala programbudgeten för landsbygdsprogrammet 2014–2020. Således minskar behovet av medel på anslaget och det minskas därför.

Vidare föreslår regeringen att den pågående satsningen för att utveckla företagsklimatet i 39 gles- och landsbygdskommuner förlängs och anslaget tillförs medel för detta.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 131 602 000 kronor 2022–2030. Skälet är att huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar.

1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur: Anslaget får användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för 2014–2020, inklusive förlängningsåren 2021 och 2022. Anslaget får även användas för utgifter för EU:s program för stöd till biodling för perioden 2020–2022. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 732 376 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel då landsbygdsprogrammet för 2014–2020 förlängs med två år, t.o.m. 2022, under en övergångsperiod mellan innevarande budgetperiod och kommande (2021–2027) på EU-nivå. Medel tillkommer till följd av att Europeiska rådet fattat beslut om EU:s fleråriga budgetram.

Regeringen föreslår att medel omfördelas mellan år inom landsbygdsprogrammets totala ram för 2014–2020 på grund av försenad programstart, administrativa problem med utbetalningar samt programändring 6 i syfte att hämta hem Sveriges landkuvert i euro. Anslaget tillförs därför medel.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 604 024 000 kronor 2022–2030. Skälet är att

huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar.

1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket: Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringssläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna. Anslaget får användas för stöd till metangasreducering. Anslaget får användas för stöd till produktion av biogas samt administration av stödet. Anslaget får också användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 249 830 000 kronor för 2021 till anslaget.

Medel tillförs anslaget för fortsatt stöd till produktion av biogas samt för administration av stödet.

1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.: Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 14 116 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel för omarrondering av mark. Regeringen avser att återinvestera vinster vid försäljning av fastigheter i Jordfonden.

1:21 Åtgärder på fjällägenheter: Anslaget får användas för utgifter för underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Anslaget får även användas för utgifter för att täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 529 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:22 Främjande av rennäringen m.m.: Anslaget får användas för utgifter till åtgärder för främjande av rennäringen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 128 915 000 kronor för 2021 till anslaget.

Anslaget tillförs medel för att stärka arbetet med de utmaningar rennäringen möter, bl.a. rovdjursförekomst och klimatförändringar. Detta är en flerårig satsning.

1:23 Sveriges lantbruksuniversitet: Anslaget får användas för utgifter för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå inom livsmedelsproduktion, djurhållning, djurhälsa och djurskydd, skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara, landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer. Anslaget får även användas

för ersättning för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning inom samma områden samt för fortlöpande miljöanalys.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 143 772 000 kronor för 2021 till anslaget.

Medel tillförs anslaget för bristyrkesutbildningar, behörighetsgivande utbildning, fortsatt satsning på behörighetsgivande utbildning (basår), livslångt lärande, fler studenter i högskolan på mastersnivå, fler studenter i högskolan samt snabbspår för bristyrken inom livsmedelskedjan. Regeringen ser även ett flerårigt behov av medel för bristyrkesutbildningar, fortsatt satsning på behörighetsgivande utbildning (basår), fler studenter i högskolan på mastersnivå samt fler studenter i högskolan. Vidare tillförs anslaget medel till snabbspår för bristyrken inom livsmedelskedjan.

Anslaget tillförs medel för Kompetenscentrum för växtförädling (Grogrund). Medel tillförs även för forskningsinfrastruktur 2021.

Anslaget tillförs också medel för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador.

Vidare föreslår regeringen en flerårig generell besparing inom anslaget (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4).

1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning: Anslaget får användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader, och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning inom samma utgiftsområde.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 695 664 000 kronor för 2021 till anslaget.

Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser att presentera under hösten 2020, tillförs anslaget medel.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 600 000 000 kronor 2022–2027. Skälet är att fleråriga åtaganden behöver ingås för att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt.

1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien: Anslaget får användas för att finansiera verksamheten vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 177 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:26 Nedsättning av slakteriavgifter: Anslaget får användas för nedsättning av slakteriavgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 107 237 000 kronor för 2021 till anslaget.

1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet: Anslaget får användas för utgifter för planering och andra åtgärder, inklusive stöd för investeringar hos statliga myndigheter och bidrag till kommuner och regioner, som stärker förmågan inom områdena livsmedels- och dricksvattenförsörjning under höjd beredskap och då ytterst krig. Anslaget får även användas för tillhörande administrativa kostnader för fördelning av sådana bidrag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 29 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen anför att totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras.

1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027: Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 30 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 34 000 000 kronor 2022–2029. För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet under perioden 2021–2027 behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027: Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 120 000 000 kronor för 2021 till anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 135 000 000 kronor 2022–2029. För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet under perioden 2021–2027 behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

Motionerna

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna har var för sig presenterat alternativa förslag till anslagsfördelning för 2021. Förslagen innebär såväl andra anslagsnivåer som förslag till nya anslag. I det

följande sammanfattas partiernas förslag inom utgiftsområde 23. En sammanställning som visar hur motionärernas förslag avviker från regeringens förslag finns i bilaga 2. I det följande redovisas också ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som återspeglar förslagen i partiernas anslagsmotioner.

Moderaterna

I kommittémotion 2020/21:3354 av Jessica Rosencrantz m.fl. anför Moderaterna att hela landets utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Förutsättningarna för företagande, handel och konkurrenskraft behöver stärkas så att fler jobb skapas i de gröna näringarna. Moderaterna vill underlätta och stärka konkurrenskraften för svenska lantbrukare genom att minska regelbördan och sänka kostnaderna. De vill även öka produktionen i skogsbruket och snabba på omställningen till en cirkulär bioekonomi.

I motionen lämnar Moderaterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 23 för 2021 än regeringens (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen understiger regeringens förslag med 177 000 000 kronor och att åtta anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit.

Moderaterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Skogsstyrelsen: Anslaget ökas med 11 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens förslag om ökade medel till gröna naturnära jobb för att finansiera andra prioriterade reformer. Anslaget tillförs medel för ett uppdrag till Skogsstyrelsen om att genomföra en rådgivningskampanj mot landets skogsbrukare för att öka tillväxten i skogen. Vidare avsätts ytterligare medel för ett uppdrag till Skogsstyrelsen att jämföra hur Sverige rapporterar skydd av natur jämfört med andra länder i EU. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 2) och i kommittémotion 2020/21:3356 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15.

1:2 Insatser för skogsbruket: Anslaget minskas med 112 000 000 kronor då motionärerna avvisar regeringens förslag om ökade medel till gröna naturnära jobb för att finansiera andra prioriterade reformer. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 3).

1:7 Ersättningar för viltskador m.m.: Anslaget ökas med 10 000 000 kronor för att höja ersättningen till tamdjursägare vid rovdjursangrepp. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 4) och i kommittémotion 2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20.

1:14 Livsmedelsverket: Anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Livsmedelsverket får i uppdrag att genomföra en utbildningsinsats för besiktningsveterinärer för att göra köttbesiktningen innan och efter slakt mer likvärdig i landet. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 5).

1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor: Anslaget ökas med 32 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens förslag om ökade medel till ekologiskt jordbruk inklusive en samordningsfunktion på Jordbruksverket till förmån för en större satsning på en konkurrenskraftig livsmedelssektor. Motionärerna satsar medel på att förstärka arbetet med att genomföra målen i livsmedelsstrategin för en ökad och hållbar produktion av mat. Vidare tillförs medel för subventioner av cesiumprover, som ett komplement till subventionerna av trikinanalyserna. Detta för att minska de skador vildsvin orsakar i jordbruket och underlätta för vildsvinsjakt.

Motionärerna satsar även medel på att komplettera regeringens förenklingspaket med ytterligare regelförenklingar, minskad administration och effektiviserade myndighetskontakter. Jordbruksverket får i ansvar att samla näringen och berörda myndigheter för att ta fram förslag på åtgärder som stärker lönsamheten i de gröna näringarna. Förslagen finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 6). Förslaget om ett förenklingspaket finns även i kommittémotionerna 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 och 2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6.

1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket: Anslaget minskas med 200 000 000 kronor då motionärerna avvisar regeringens förslag om ökade medel till anslaget för att finansiera andra prioriterade reformer. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 7).

1:23 Sveriges lantbruksuniversitet: Anslaget ökas med 7 000 000 kronor för en satsning på fler platser på veterinärutbildningen och utbildningen för djursjukskötare, inklusive att snabbspåret för djursjukskötare återupptas. Förslagen finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 8) och i kommittémotion 2020/21:3358 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 14 och 15.

1:26 Nedsättning av slakteriavgifter: Anslaget ökas med 70 000 000 kronor till förmån för ett riktat stöd för att slakteriavgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenters nivå. Förslaget finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 9) och i kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 42. Även i motion 2020/21:2621 av Sten Bergheden (M) lyfts behovet av sänkta slaktdjursavgifter fram.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3117 av Martin Kinnunen m.fl. anför Sverigedemokraterna att det svenska jord- och skogsbruket är väl utvecklat, effektivt och miljövänligt. Jordbruket måste dock tillförsäkras rimliga konkurrensförutsättningar och en rättvis ersättning. För skogsbruket gäller att föra en politik som uppmuntrar markägare att sköta och utveckla sin skog. För alla areella näringar är det viktigt att söka synergier, där åtgärder samtidigt som de främjar miljön även ger bättre förutsättningar för produktion och främjande av andra värden.

I motionen lämnar Sverigedemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 23 för 2021 än regeringens. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 661 000 000 kronor och att elva anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Åtta nya anslag föreslås.

Sverigedemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Skogsstyrelsen: Anslaget ökas med 10 000 000 kronor för att öka Skogsstyrelsens insatser för aktiv skogsskötsel.

1:2 Insatser för skogsbruket: Anslaget ökas med 55 000 000 kronor för att öka Skogsstyrelsens insatser för aktiv skogsskötsel. Motionärerna anför att Skogsstyrelsens rätt att snabbt ingripa även i skyddade områden behöver säkras. Sverigedemokraterna anser inte att arealen skog som är undantagen från skogsbruk bör öka ytterligare. En del av anslaget bör användas till stöd till skogsägare för åtgärder kopplade till artskydd. Enligt motionärerna är stöd för att lindra effekterna av de senaste årens barkborreangrepp medräknat i anslaget.

1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder: Anslaget ökas med 12 000 000 kronor. Ökningen ska finansiera en rikstäckande översyn av de svenska djurparkerna med anledning av de missförhållanden som uppmärksamats. Samma förslag framförs i motion 2020/21:920 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 och kommittémotion 2020/21:723 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 18. Ökningen ska även finansiera mer forskning på alternativa bedövningsmetoder. Enligt motionärerna är det konstaterat att grisar upplever lidande under koldioxidbedövning inför slakt varför det behövs mer forskning. Förslaget följs upp i motion 2020/21:64 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 och kommittémotion 2020/21:723 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 11.

1:7 Ersättning för viltskador m.m.: Anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Skälet är att skadorna kan förväntas öka på grund av att flera av rovdjursstammarna är stora och på grund av att förekomsten av säl har ökat.

1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk: Anslaget ökas med 15 000 000 kronor. Skälet är att Sverige har en potential att bygga ett hållbart och omfattande vattenbruk. Anslaget är tänkt att stärka aktörer inom branschen.

1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor: Anslaget ökas med 20 000 000 kronor för att säkra den svenska livsmedelsstrategin.

1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket: Anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Skälet är att möjliggöra fler utvecklingsprojekt som ligger nära tillämpning och säkra en kontinuitet för gödselgasstödet.

1:22 Främjande av rennäringen m.m.: Anslaget ökas med 12 000 000 kronor. Motionärerna anför att anslaget behöver förstärkas eftersom skadorna från rovdjur är betydligt större än vad man tidigare vetat. Medel anslås även till en utredning av konsekvenserna av Girjasdomen.

1:23 Sveriges lantbruksuniversitet: Anslaget ökas med 60 000 000 kronor för att bl.a. stärka forskningen kopplat till de areella näringarna, bl.a. forskning

om produktionshöjande åtgärder i skog och utveckling av skogsbaserad bioekonomi. Ökningen ska även användas till att utbilda fler lantbruksveterinärer.

1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor för att stärka forskningen kopplat till de areella näringarna. Ökningen ska bl.a. finansiera forskning om produktionshöjande åtgärder i skog och utveckling av skogsbaserad bioekonomi. Medel tillskjuts för forskning om ökad skogsproduktion och utveckling av nya virkesbaserade produkter. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2020/21:729 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37.

1:26 Nedsättning av slakteriavgifter: Anslaget ökas med 40 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ytterligare nedsättning av slakteriavgifter med anledning av nya regler och för att säkerställa att småskaliga slakterier ska kunna fortsätta sin verksamhet.

Nytt anslag – 99:1 Djurvälståndersättning: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 310 000 000 kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas till ett årligt stöd på 1 000 kronor per mjölkko. Syftet är att kompensera för det högre kostnadsläge som råder i Sverige på grund av beteskravet. Detta förslag finns även i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 25.

Nytt anslag – 99:3 Växtförädling: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 10 000 000 kronor anslås för 2021. Anslaget ska förstärka det nordiska samarbetet kring växtförädlingsprogram inom Public Private Partnership for Pre-breeding för att skapa möjligheter för framtida användning av genomredigering inom nordisk växtodling. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 42.

Nytt anslag – 99:3 Åkermarksinventering: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 2 000 000 kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas till att övervaka viktiga miljö- och odlingsparametrar i den intensivt brukade jordbruksmarken. Enligt motionärerna kan övervakning av den intensivt brukade jordbruksmarken ge tidig information om avgörande miljö- och odlingsparametrar, vilket ger ett gott underlag för åtgärder på både lång och kort sikt och till jordbrukspolitiken. Förslag om en åkermarksinventering finns även i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 13.

Nytt anslag – 99:4 Sekretariat för synkronisering av forskning och behov: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 5 000 000 kronor anslås för 2021. Medlen ska användas till ett sekretariat som ska fungera som en länk mellan forskning och tillämpning inom jordbruket. Sekretariatet ska löpande tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket. Det ska även aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Samma förslag finns i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 44.

Nytt anslag – 99:5 Särskild miljöprövningsdelegation för tillståndsprövningar i jordbruket: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 10 000 000 kronor anslås för 2021. Motionärerna anför att ändamålsenlighet, funktion och

förvaltningslagens krav på proportionalitet ska säkerställas i de krav som ställs på jordbruk. Miljöprövningsdelegationen ska ha djupare kännedom om jordbrukets förutsättningar och därmed garantera rimliga avvägningar, proportionerliga beslut och lika behandling. Förslaget finns även i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 52.

Nytt anslag – 99:6 Pilotprojekt för avbyttjänst inom jordbruket: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 20 000 000 kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas till ett pilotprojekt för subventionerad avbyttjänst för djurhållare i Hallands län och Västernorrlands län. Projektet ska bidra till en mer socialt hållbar arbetssituation och större attraktivitet för näringen. Förslaget finns även i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 30.

Nytt anslag – 99:7 Projekt grogrund: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 10 000 000 kronor anslås för 2021. Medlen ska användas för att säkerställa en tillräcklig budget för SLU Grogrundens växtförädlingsprojekt för svenska förhållanden. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 43.

Nytt anslag – 99:8 Uppföljning biologiska bekämpningsmedels spridning: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 5 000 000 kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas för att övervaka spridningen och effekterna av organismer som har använts som biologiska bekämpningsmedel.

Vänsterpartiet

I partimotion 2020/21:3196 av Jonas Sjöstedt m.fl. lämnar Vänsterpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 23 för 2021 än regeringens. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 1 220 000 000 kronor och att fyra anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Ett nytt anslag föreslås.

Vänsterpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Skogsstyrelsen: Anslaget ökas med 20 000 000 kronor i syfte att återuppta den nationella nyckelbiotopsinventeringen för att stärka kunskapen om de kvarvarande skyddsvärda skogarna. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2020/21:1311 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 9.

1:2 Insatser för skogsbruket: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor för att täcka utgifter för fler naturvårdsavtal och biotopskydd.

1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur: Anslaget ökas med 850 000 000 kronor. Anslaget tillförs medel för ett investeringsstöd för klimatanpassade åtgärder i jordbruket i syfte att stärka jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och som bidrar till att stärka självförsörjningsgraden av livsmedel. Vidare tillförs anslaget medel för att främja produktion och förädling av växtbaserade livsmedel inom ramen för landsbygdsprogrammet. En ökad konsumtion av växtbaserade livsmedel har

stor betydelse för klimatomställningen, och stärkta nationella produktionsvillkor kan möta en växande efterfrågan samt bidra till stärkt självförsörjning av dessa livsmedel.

Anslaget tillförs även medel för en ökad omställning från konventionellt jordbruk till ekologiskt för att stärka den nationella produktionen av ekologisk mat och främja ett hållbart jordbruk med bevarad biologisk mångfald, stärkt djurvälstånd och minskad spridning av kemikalier. Medel tillförs även för ett ökat produktionsstöd till ekologisk odling. Vidare tillförs anslaget medel för att öka miljöersättningarna för betesmarker med särskilda värden för den biologiska mångfalden.

Medel tillförs även för ett stöd till jordbruket för att använda stallgödsel mer effektivt i växtodlingen och därmed minska behovet av att importera konstgödsel. Detta är en kompensatorisk åtgärd för den konstgödelskatt motionärerna föreslår inom ett annat utgiftsområde. Stödet ska kunna ges för att stimulera animalieproduktion men även för investeringar i lantbruket för att förbättra lagring, hantering och transport av stallgödsel samt för kompetensutveckling för rådgivare och lantbrukare om hantering av växtnäringssämnen.

Slutligen tillförs anslaget medel för ett investeringsstöd till lokala och mobila slakterier. Genom att förbättra tillgången till lokala slakterier minskas behovet av längre djurtransporter, och förutsättningarna för lokal produktion och förbättrad nationell självförsörjning på livsmedel stärks.

1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket: Anslaget minskas med 200 000 000 kronor då motionärerna i stället föreslår ett nytt anslag för ett större och generellt produktionsstöd för biogas i enlighet med Biogasmarknadsutredningens betänkande från 2019.

Nytt anslag – 99:9 Inför produktionsstöd för biogas: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 500 000 000 kronor anslås för 2021. Motionärerna föreslår att Biogasmarknadsutredningens förslag från 2019 om produktionspremier för biogas införs. Ett stödpaket för biogasproduktion med en gödselgaspremie på 40 öre/kilowattimme, en uppgraderingspremie på 30 öre/kilowattimme och en förvätskningspremie på 15 öre/kilowattimme ska inrättas och administreras av Jordbruksverket.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. anför Kristdemokraterna att jordbruket är grunden för en nations överlevnad. Alla är beroende av jordbrukets produkter för att kunna överleva. Värdet av ekosystemtjänster ska integreras i de samhällsekonomiska beräkningar som ligger till grund för bl.a. politiska åtgärder och ekonomiska styrmedel. Ersättningar till jordbruket ska i ökad utsträckning baseras på de samhällstjänster som jordbruket bistår med, särskilt bevarandet av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

I motionen lämnar Kristdemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 23 för 2021 än regeringens (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen understiger regeringens förslag med 39 000 000 kronor och att åtta anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Ett nytt anslag föreslås.

Kristdemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Skogsstyrelsen: Anslaget minskas med 52 000 000 kronor. Anslaget tillförs medel för att bekämpa skogs-skador från vilt, insekter och väder samtidigt som en besparing på Skogsstyrelsens förvaltningsanslag föreslås. Motionärerna avvisar även regeringens satsningar på laserskanning av skogs- och miljödata, hyggesfritt skogsbruk och gröna naturnära jobb, vilket innebär att anslaget minskas.

1:2 Insatser för skogsbruket: Anslaget minskas med 112 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens satsning på gröna naturnära jobb.

1:7 Ersättningar för vilt-skador m.m.: Anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Kristdemokraterna anser att reglerna för ersättning till djurägare som fått djur dödade av rovdjur behöver ses över. Anslagsökningen ska finansiera detta. Förslaget finns även i kommittémotion 2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 10.

1:8 Statens jordbruksverk: Anslaget ökas med 40 000 000 kronor. Motionärerna anför att startstödet för unga bör öka. Anslaget ökas även med anledning av att Statens jordbruksverk föreslås överta delar av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet. Detta förslag framställs även i ett särskilt yrkande (yrkande 34.2) och i kommittémotionerna 2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.2 och 2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8.2.

1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor: Anslaget ökas med 40 000 000 kronor. Anslaget ökas för att motverka regeringens besparingar på livsmedelsprogrammet. Anslaget tillförs även medel för att stärka arbetet med upphandling och ursprungsmärkning. Liknande förslag finns även i ett särskilt yrkande (yrkande 21).

1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor. Skälet är en satsning på strukturkalkning av åkermark, vilket enligt motionärerna är den mest kostnadseffektiva metoden för att minska övergödningen.

1:22 Främjande av rennäringen m.m.: Anslaget minskas med 10 000 000 kronor. Motionärerna anför att de avvisar den utökning av anslaget som introducerades i budgetpropositionen för 2018.

1:23 Sveriges lantbruksuniversitet: Anslaget minskas med 55 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en besparing och avvisar den utökning av anslaget som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2020.

Nytt anslag – 99:10 Insatser mot överetablerade viltstammar: Förslaget innebär ett nytt anslag och att 50 000 000 kronor anslås för 2021. Motionärerna anför att de stora vildsvinsstammarna skapar problem och att

vildsvinspopulationen måste begränsas genom jakt. Jakten begränsas enligt motionärerna av att det är svårt att sälja köttet. Motionärerna föreslår ett antal åtgärder för att bekämpa vildsvinsstammarna. De föreslagna åtgärderna ska finansieras av det nya anslaget. Motionärerna föreslår att staten ska bekosta eventuella cesiumtest för radioaktivitet. Detta förslag framförs även i kommittémotion 2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 23. Motionärerna föreslår även att det ska införas ett stöd för utbildning av jägare och jakthundar. Detta förslag framförs även i kommittémotion 2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 25. Motionärerna föreslår vidare i två särskilda yrkanden (yrkandena 87 och 88) att det ska införas ett statligt stöd för att stängsla in hagar till skydd mot klövvilt i de län där vildsvinstrycket är särskilt hårt och att ett statligt stöd för inköp av vildsvinsfällor bör inrättas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (yttr. 2020/21: MJU1y) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 23. Utskottet påminner om att de ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63).

Inledningsvis vill utskottet framhålla det mycket särskilda sammanhang i vilket årets budgetproposition har lagts fram. Spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har drabbat Sverige och världen mycket hårt, och det kommer att påverka samhället under lång tid framöver. Utskottet välkomnar därför det regeringen föreslår om ett kraftfullt grönt återstartspaket för ekonomin.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen en anslagsfördelning för utgiftsområde 23 som innebär satsningar på de gröna näringarna som syftar till att skapa fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, såväl i landsbygd som i städer, och bidra till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft samt utvecklingen av en växande bioekonomi. Liksom föregående år bygger budgetförslaget på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Utskottet delar regeringens vision om levande och livskraftiga landsbygder med konkurrenskraftiga gröna näringar, jobb och företag samtidigt som värdefull miljö skyddas. Politiken ska bidra till en hållbar utveckling i alla delar av landet. Utskottet instämmer även i behovet av en grön omstart som kan bidra till jobb och omställning. Budgetpropositionen ger förutsättningar för investeringar i grön omställning som är grundläggande för återhämtningen efter krisen.

Utskottet stöder den inriktning för politiken inom utgiftsområdet Areella näringar, landsbygd och livsmedel som regeringen redovisar i budgetpropositionen. De areella näringarna har en viktig roll i arbetet med klimatomställningen, en cirkulär och biobaserad ekonomi och ett hållbart samhälle där de nationella miljömålen nås.

Utskottet anser i likhet med regeringen att livsmedelsstrategin skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och till att naturresurserna används hållbart. Det är viktigt att främja ett hållbart jordbruk med bevarad biologisk mångfald, stärkt djurvälstånd och minskad spridning av kemikalier. Utskottet välkomnar därför regeringens satsningar på en ökad omställning från konventionellt jordbruk till ekologiskt. Samordningsfunktionen för ekologiska livsmedel spelar en central roll i främjandet av produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel.

En ökad livsmedelsproduktion leder även till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap. Sveriges självförsörjningsgrad har betydelse för den svenska försörjningsförmågan såväl i kris som under höjd beredskap och i krig. Utskottet delar därför regeringens syn att en tryggad livsmedels- och dricksvattenförsörjning är viktiga delar i ett motståndskraftigt civilt försvar och välkomnar den satsning regeringen gör när det gäller livsmedel och vatten inom ramen för civilt försvar.

Att svenska företag har konkurrenskraftiga förutsättningar i förhållande till omvärlden är en viktig faktor för tillväxt och sysselsättning. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det är viktigt att utformningen och tillämpningen av regler och villkor är effektiv och enkel samt stöder livsmedelsstrategins mål. Utskottet anser att arbetet med att förenkla för företagen även i fortsättningen bör ges hög prioritet och välkomnar därför regeringens satsning på ytterligare förenklingsinsatser inom området, såsom livsmedelskontroll och tillståndsprövning för verksamheter. Utskottet noterar särskilt Livsmedelsverkets uppdrag att utreda och genomföra ett nytt avgiftssystem för slakterikontrollen och att det nya systemet bl.a. ska bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta för småskalig slakt och ge incitament för en effektiv slakt och kontroll.

Utskottet anser att den gemensamma jordbrukspolitiken ska utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Utskottet noterar att det fortfarande pågår förhandlingar om det nya regelverket och avvaktar med stort intresse hur den nya strategiska planen ska utformas. Det är viktigt med en hög ambition när det gäller utformningen av olika ersättningar i relation till miljö, klimat och djurvälstånd. Utskottet välkomnar regeringens satsning på ett kraftfullt landsbygdsprogram under perioden 2021–2022 och att ytterligare resurser tillförs berörda myndigheter för att förstärka hanteringen av EU-stöd. I sammanhanget vill utskottet framföra att det är angeläget att berörda myndigheter kommer till rätta med utbetalningarna av olika EU-stöd.

Utskottet välkomnar även regeringens satsning på stöd till produktion av biogas för att öka produktionen av biodrivmedel och stärka producenternas konkurrenskraft. Biogas är en förnybar energikälla med hög miljöprestanda som enligt utskottet har en central roll i omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi i Sverige.

Målet för det svenska havs- och fiskeriprogrammet ska vara att understödja genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och dess långsiktiga mål om ett hållbart fiske och vattenbruk och relaterade miljömål. Utskottet noterar regeringens intentioner när det gäller fiskeripolitiken och vill betona vikten av goda och långsiktiga förutsättningar för fiskerinäringen. Utskottet välkomnar även regeringens intentioner att stärka den biologiska mångfalden genom att utveckla det hållbara fisket och noterar de åtgärder regeringen vidtar på området och vikten av dessa för fiskerinäringarnas möjlighet att återhämta sig efter den pågående pandemin.

Utskottet anser att den förstärkning av vildsvinspaketet som regeringen föreslår är angelägen. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att minska de skador vildsvin orsakar, underlätta för vildsvinsjakt samt subventionera trikinanalyser och därmed sänka kostnaderna kopplade till vildsvinsjakt. Satsningen skapar incitament för jägare att skjuta fler vildsvin och bidrar samtidigt till att mer vildsvinskött når konsumenterna. Regeringens förslag bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Utskottet välkomnar att regeringen ska arbeta för en fortsatt god djurvälstånd i Sverige. Enligt utskottet ska Sverige ha en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion med ett fortsatt högt djurskydd. En likvärdig och effektiv djurskyddskontroll bidrar till en hög efterlevnad av Sveriges djurskyddskrav. Vidare anser utskottet att ett starkt djurskydd för försöksdjur är en viktig fråga, varför det är positivt att regeringen tillför ytterligare resurser till kompetenscentrum för 3R-frågor för att fortsätta främjandet av alternativa metoder till djurförsök och verka för en ökad välfärd hos försöksdjur.

Utskottet vill betona betydelsen av forskning och innovation för en hållbar och konkurrenskraftig samhällsomställning. Utskottet noterar det regeringen anför om vikten av det nationella kunskapssystemet inom livsmedelssektorn för att möta utmaningarna inom bl.a. klimat och säkra tillgången till livsmedel. Även utskottet ser behovet av att stärka det innovationsfrämjande arbetet inom livsmedelssektorn och ser fram emot att ta del av regeringens förslag i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

En inhemsk växtförädling lägger grunden för framtidens jordbruk i Sverige. Utskottet välkomnar därför regeringens satsningar på växtförädling och att kompetenscentret Grogrund nu görs permanent. Tillgång till välanpassade och motståndskraftiga växtodlings sorter är en förutsättning för ett produktivt, miljövänligt och konkurrenskraftigt jordbruk i hela Sverige. Utskottet noterar även regeringens förslag om att forskningsinfrastrukturen inom SLU ska förstärkas och välkomnar regeringens satsning på snabbspårsutbildningar för bristyrken inom livsmedelskedjan.

Utskottet delar regeringens syn att Sverige ska vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn och välkomnar därför att det nationella skogsprogrammet utvecklas för att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Detta är i enlighet med januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna

och Miljöpartiet. Naturnära jobb, förenkling för företagare i skogssektorn och forsknings- och innovationssatsningar på bioekonomi samt insatser för att motverka skogsskador är viktiga delar i det fortsatta arbetet med skogsprogrammet.

Vidare konstaterar utskottet att klimatförändringar kan komma att innebära flera konsekvenser för skogsbruket, såsom ökade översvämningar, stormfällningar och risk för angrepp av skogsskadegörare. Det är viktigt med en beredskap för dessa händelser och att anpassningar görs för att förebygga skador för att skogen ska ge en stabil avkastning och bli en grundbult i utvecklingen av svensk bioekonomi. Utskottet välkomnar därför de satsningar som görs i budgetpropositionen på att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador och att ett nationellt skogsskadecentrum inrättas för bl.a. riskvärdering av skogsskadegörare m.m. Satsningarna bidrar till det nationella skogsprogrammets vision och är en del av januariavtalet.

Utskottet noterar att regeringen fortsätter satsningen på naturnära jobb för personer som står långt från arbetsmarknaden. Mot bakgrund av coronapandemins utveckling anser utskottet att satsningen bör fortsätta och att det arbete som Skogsstyrelsen utför för att skapa arbetsuppgifter är angeläget. Utskottet vill även i sammanhanget lyfta fram regeringens intention att i enlighet med januariavtalet ge ansvarig myndighet i uppdrag att göra en jämförande studie när det gäller sättet att redovisa skyddad mark i internationella sammanhang. Det är viktigt att Sverige redovisar skyddsformerna på ett sätt som är jämförbart med hur de redovisas i andra länder.

Utskottet delar regeringens uppfattning om behovet av att anpassa rennäringslagstiftningen och välkomnar den utredning som regeringen aviserar i propositionen. Utskottet noterar vidare regeringens intentioner om att införa en konsultationsordning.

Som regeringen anför i propositionen är samexistens med rovdjuren en viktig fråga för rennäringen. Utskottet anser, liksom regeringen, att det är angeläget att arbetet för att begränsa rovdjursskador till den beslutade toleransnivån fortskrider och att rennäringen bör kompenseras. Utskottet välkomnar därför regeringens satsning på att förstärka finansieringen av Sametingets främjandearbete.

Sammanfattningsvis är det utskottets uppfattning att de anslagsnivåer och bemyndiganden som regeringen föreslår är väl avvägda och syftar till att genomföra en politik som bidrar till en hållbar utveckling i alla delar av landet med levande och livskraftiga landsbygder. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag till anslagsfördelning och avstyrker motionärernas alternativa förslag till statens budget inom utgiftsområdet och de övriga motionsförslag som behandlas här. Utskottet tillstyrker även de ekonomiska bemyndiganden som regeringen begärt.

Användning av det särskilda kontot under Samefonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner förslaget om att det särskilda kontot under Samefonden som nyttjas för betalning av del av arrendekostnad för renbete i Härjedalen får användas också för finansiering av utgifter enligt avtal som avser åretruntmarker.

Propositionen

Regeringen föreslår att det särskilda kontot under Samefonden som nyttjas för betalning av del av arrendekostnad för renbete i Härjedalen får användas också för finansiering av utgifter enligt avtal som avser åretruntmarker.

I enlighet med vad som angivits i budgetpropositionen för 2009, budgetpropositionen för 2013 och budgetpropositionen för 2018 får medel från Samefonden användas för att delfinansiera avtal för vinterbete och avtal för det s.k. Särvfjällsstängslet i västra Härjedalen. I och med att förutsättningarna för gränsöverskridande renbete upphörde minskade samebyn Ruvhten Sijtes areal av åretruntmarker. Staten har sedan 1972 och fram till 1993 finansierat arrendekostnader till privata markägare för utökade åretruntmarker för samebyn i västra Härjedalen. Avtalet förlängdes sedan till den 30 september 2000. Avtalspart var staten genom Länsstyrelsen i Jämtlands län. Finansieringen upphörde fr.o.m. 2001 då det beslutades att samebyn skulle stå för arrendekostnaden. Under de rättsliga processer som pågick under denna tid motsatte sig samebyn detta på grund av det osäkra rättsläget. Avtalet sadades upp av markägarna i juli 2019 på grund av uteblivna arrendeinbetalningar.

Sametinget har under 2019 genomfört en analys av omständigheterna rörande den långvariga processen. Av Sametingets framställan framgår att de anser att samebyn på grund av flera olika processer, såväl historiskt som i närtid, påverkats av en rad inskränkningar och intrång som tillkommit genom flera statliga beslut. Sametinget anger sammanfattningsvis att staten bör ta ett ansvar för att möjliggöra fortsatt renkötsel för Ruvhten Sijte. Regeringen bedömer att detta kan ske genom att medel från Samefonden kan användas också för att finansiera de utgifter som följer av avtal för åretruntmarker och inte enbart för vinterbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker förslaget om att det särskilda kontot under Samefonden som nyttjas för betalning av del av arrendekostnad för renbete i Härjedalen får användas också för finansiering av utgifter enligt avtal som avser åretruntmarker.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Sverige har – förutom pandemin – att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet. Detta är Sveriges stora problem. I moderaternas budgetmotion fokuserar vi därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras, på att knäcka arbetslösheten och att bekämpa kriminaliteten.

För att ta höjd för ett läge där coronakrisen förvärras innehåller Moderaternas budget en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart.

För att knäcka arbetslösheten ser vi till att återupprätta arbetslinjen genom att strama åt de svenska bidragssystemen, införa ett bidragstak, se till att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till de svenska bidragssystemen samt växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar. Valfärden tillförs mer resurser samtidigt som de villkoras med ett skattehöjarstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota en ekonomisk återhämtning. Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen inför tas bort.

För att bekämpa kriminaliteten föreslår vi en mönsterbrytande kriminalpolitik för att krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar om bland annat dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner och att göra det straffbart att vara med i kriminella gäng. Det handlar också om att exempelvis hela rättsväsendet tillförs resurser och att göra polisyrket mer attraktivt.

Genom att fokusera på att lösa Sveriges stora problem kan vi se till att Sverige blir ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och att resurserna till välfärden kan växa.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 23. Moderaternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Moderaternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3060. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 23. I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning för utgiftsområde 23 och de förslag som Moderaterna presenterar i kommittémotionerna 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 19 och 42, 2020/21:3354 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1–9, 2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz

m.fl. (M) yrkande 20, 2020/21:3356 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15, 2020/21:3358 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 14 och 15 samt 2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6.

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill vi anföra följande.

För oss är det självklart att hela landets utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Det ska ske genom en utveckling som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar. Människor och företag över hela vårt land ska ges möjligheter att växa och utvecklas.

Jordbruket, livsmedelsindustrin och skogsindustrin lägger grunden för en livskraftig landsbygd. Vi vill stärka förutsättningarna för företagande, handel och konkurrenskraft så att fler jobb skapas i de gröna näringarna.

Det finns stor potential för jordbruket att öka livsmedelsproduktionen och förädlingsvärdet samt stärka exporten. Svenskt jordbruk ligger i framkant när det kommer till djurskydd och miljö- och klimathänsyn. Ju mer som produceras i Sverige, desto bättre. Skogsindustrin är Sveriges enskilt största nettoexportör och bidrar samtidigt till den gröna omställningen av samhället, både genom att binda stora mängder kol och genom att fossilbaserade bränslen och produkter byts ut mot biobaserade. De svenska lantbrukarna ska behandlas respektfullt, som företagare som förtjänar långsiktiga och rimliga spelregler och konkurrensvillkor.

Vårt förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel innebär följande.

Vi föreslår en ökning av anslaget 1:1 Skogsstyrelsen med sammantaget 11 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi avsätter 5 miljoner kronor för att finansiera ett uppdrag till Skogsstyrelsen om att jämföra hur Sverige rapporterar skydd av natur jämfört med andra länder i EU. Länderna i EU beräknar hur mycket natur de skyddar på olika sätt. Det kan få stor påverkan dels när det gäller hur den skogsrelaterade lagstiftningen utformas, både på nationell nivå och på EU-nivå, dels när det gäller de politiska beslut som fattas för att leva upp till lagstiftningen. Vi vill att produktionen i skogen ska öka för att snabba på omställningen till en cirkulär bioekonomi.

Skogsstyrelsens samverkansprocess har tagit fram 88 åtgärder för att öka skogsproduktionen. Vi vill ge Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en rådgivningskampanj riktad mot landets skogsbrukare för att öka tillväxten i skogen. Vi satsar 20 miljoner kronor på detta. Vi avvisar slutligen regeringens förslag om en anslagsökning med 14 miljoner kronor för gröna naturnära jobb för att finansiera andra prioriterade reformer.

När det gäller anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslår vi en minskning med 112 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag eftersom vi avvisar regeringens satsning på gröna naturnära jobb för att finansiera andra prioriterade reformer.

För anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. föreslår vi en ökning med 10 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag för att höja ersättningen till tamdjursägare vid rovdjursangrepp. När tamboskapsägare får

sina djur rivna eller dödade av rovdjur är det i sig en fruktansvärd händelse. Vi anser inte att det är rimligt att tamboskapsägare ska lida ekonomisk skada på grund av rovdjursangrepp som man inte har möjlighet att värja sig mot. Ersättningsnivåerna för de tamboskapsägare som drabbas av rovdjursangrepp måste ligga i nivå med de faktiska kostnaderna. Skäliga ersättningsnivåer är ett viktigt verktyg för att nå ökad acceptans för rovdjurens närvaro.

Anslaget 1:14 Livsmedelsverket föreslås ökas med 5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi vill ge Livsmedelsverket i uppdrag att genomföra en utbildningsinsats för besiktningveterinärer för att göra köttbesiktningen innan och efter slakt mer likvärdig i hela landet. Det är en åtgärd som skulle bidra till att minska matsvinnet genom att mer kött tas till vara.

När det gäller anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor föreslår vi en ökning med sammanlagt 32 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Vi vill stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn för att öka produktionen i jordbruket. Vi avvisar regeringens förslag om en anslagsökning på 25 miljoner kronor till ekologiskt jordbruk inklusive en samordningsfunktion på Jordbruksverket, till förmån för vår egen större satsning på en konkurrenskraftig livsmedelssektor. Vi vill förstärka arbetet med att genomföra målen i livsmedelsstrategin för en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Vi satsar 50 miljoner kronor på detta. För att minska de skador vildsvin orsakar i jordbruket och underlätta för vildsvinsjakt föreslår vi att subventioner av trikinanalyser kompletteras med subventioner av cesiumprover. Vi satsar 2 miljoner kronor på detta. Vi kompletterar vidare regeringens förenklingspaket som lägger tyngdpunkten på en likvärdig livsmedelskontroll och tillståndsprövningar. Vi anser att det behövs ett bredare anslag för att identifiera regelförenklingar, minska administrationen och effektivisera myndighetskontakterna. Vi vill ge Jordbruksverket ansvar för att samla näringen och berörda myndigheter för att ta fram förslag på åtgärder som på riktigt minskar regelbördan, förenklar kontakterna med myndigheterna och därigenom stärker lönsamheten i de gröna näringarna. För detta avsätter vi 5 miljoner kronor.

Vi föreslår en minskning av anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket med 200 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. För att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen avvisar vi regeringens förslag till anslagsökning.

När det gäller anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet föreslår vi en ökning med 7 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Det råder stor brist på veterinärer och legitimerade djursjukskötare, inklusive en stor brist på veterinärer för vård av lantbruksdjur. Söktrycket är högt till både veterinär- och djursjukskötarutbildningarna, men det är alltför få utbildningsplatser. Ett exempel är veterinärutbildningen där det finns endast 100 utbildningsplatser på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som är den enda utbildnings-

anordnaren. Det innebär ca 15 sökande per plats. Enligt branschorganisationerna Gröna arbetsgivare, Kommunal och Svensk djursjukvård är rekryteringsbehovet för de närmaste tolv månaderna ca 275 veterinärer och 175 djursjukskötare. Vi anser att antalet utbildningsplatser på SLU för veterinärprogrammet och för djursjukskötarprogrammet behöver utökas med 10 respektive 20 platser. Vi föreslår därför en satsning för fler platser på veterinärutbildningen och utbildningen för djursjukskötare. Dessutom bör snabbspåret för djursjukskötare återupptas.

Sverige har bland Europas högsta slakteriavgifter. Detta innebär en klar konkurrensnackdel. Det behövs ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare, och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenters nivå. För detta ändamål föreslår vi att anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter ökas med 70 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Sammantaget anvisar vi 177 miljoner kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 23 för 2021.

2. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 22 581 344 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Eftersom Sverigedemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Sverigedemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Sverigedemokraternas politik inom utgiftsområde 23.

Sverigedemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3128. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1.

I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning för utgiftsområde 23 och de förslag som Sverigedemokraterna presenterar i kommittémotionerna 2020/21:723 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 18, 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 13, 25, 30, 42–44 och 52, 2020/21:729 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37 samt 2020/21:3117 av Martin Kinnunen m.fl. (SD).

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill vi anföra följande.

De tre delområdena inom utgiftsområde 23 är tätt sammanflätade, där de areella näringarna utgör grunden för de båda andra. Om de areella näringarna har en god lönsamhet är det så mycket mer som är möjligt. Det gäller inte minst en levande landsbygd, men det gäller även naturhänsyn och livsmedelskvalitet. Jordbrukets lönsamhet har varit låg under många år, vilket har medfört flera problem för jordbruksnäringen. Dessa kräver en snar lösning.

Det svenska jord- och skogsbruket är redan väl utvecklat, effektivt och miljövänligt och producerar högkvalitativa produkter med avseende på alla kvalitetsparametrar. Jordbruket måste dock tillförsäkras rimliga konkurrensförutsättningar och en rättvis ersättning för de mervärden för samhället som lantbrukarna producerar. För skogsbruket gäller att föra en politik som uppmuntrar markägare att sköta och utveckla sin skog. Ett aktivt skogsbruk är avgörande för att utveckla Sveriges bioekonomi och för att minska nettoutsläppen av koldioxid. För alla areella näringar är det viktigt att söka synergier, där åtgärder samtidigt som de främjar miljön även ger bättre förutsättningar för produktion och främjande av andra värden. På så sätt blir det möjligt att beakta alla de värden som finns knutna till de areella näringarna.

Svenskt jordbruk kräver ett batteri av åtgärder på kort och lång sikt för att produktionen inte ska minska mer utan i stället kunna öka. Först och främst måste den negativa spiralen brytas. Den allra viktigaste åtgärden är ökad lönsamhet i jordbruket. Det skulle minska sårbarheten och skapa nya möjligheter och vägval. Det ska göras genom att minska omkostnader, öka efterfrågan, skapa och tillhandahålla förutsättningar för teknisk utveckling samt ge kostnadsersättning för vissa svenska särkrav. Det är också viktigt att undanröja onödiga hinder genom minskad administration, förenklingar och en mer tillförlitlig myndighetsprövning och tillsyn. Vi föreslår skattesänkningar och budgetsatsningar inom utgiftsområde 23, liksom inom andra utgiftsområden, såväl som regeländringar och utredningar för att åstadkomma detta. Ett exempel på detta är förslaget om en sänkning av skatten på diesel för jord- och skogsbruk till dansk nivå, vilket motsvarar 10 öre per liter drivmedel. Skattesänkningarna gör att jordbruksnäringen får en ökad lönsamhet omgående. Detta kompletteras med en rad åtgärder som ska stärka jordbrukets funktion och öka lönsamheten på lång och medellång sikt. Från denna styrkeposition kan svenskt jordbruk sedan bli ännu mer miljö- och klimatvänligt utan att äventyra ekonomin.

Vårt förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel innebär följande.

När det gäller anslaget 1:1 Skogsstyrelsen föreslås en ökning med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Det främsta syftet med ökningen är att öka Skogsstyrelsens insatser för aktiv skogsskötsel.

Anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslås ökas med 55 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Främsta skälet till ökningen är även i detta fall att öka Skogsstyrelsens insatser för aktiv skogsskötsel. Vi motsätter oss att ytterligare öka arealen skog som är undantagen från skogsbruk. I den mån nya arealer behöver skyddas bör motsvarande arealer återtas för brukande. Ett system för enklare avregistrering av skyddad mark eller nyckelbiotoper behöver skapas. Fokus under 2021 bör vara att lösa fall med utestående ersättningsfrågor. Skogsstyrelsens huvuduppgift bör vara att ge stöd till aktivt skogsbruk, med såväl ökad lönsamhet och ökad miljönytta som likvärdiga mål. Medlen under anslaget ska fokuseras på just insatser för skogsbruket. En del

av anslaget bör användas till stöd via Skogsstyrelsen till skogsägare för åtgärder kopplade till artskydd.

När det gäller anslaget 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder föreslås en ökning med sammantaget 12 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. De senaste åren har missförhållanden i djurparker uppmärksamats i ett antal olika larmrapporter. Det har handlat om allt från dåliga arbetsförhållanden för personal till dålig djurhållning samt dåliga och underdimensionerade djurhågn. För att säkerställa att djurparkerna lever upp till fastställda lagar och regler behövs en rikstäckande översyn. För detta ändamål avsätts 5 miljoner kronor.

I dag används flera olika metoder för bedövning av grisar inför slakt, samtliga med olika för- och nackdelar. Den vanligaste metoden är att grisarna i grupp gasas med koldioxid. Denna metod är vedertaget plågsam för grisarna. Eftersom ingen av de mest använda bedövningsmetoderna är stress- och smärtfri behövs mer forskning om alternativa metoder för bedövning av grisar inför slakt. 7 miljoner kronor riktas till denna forskning.

Anslaget 1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk föreslås ökas med 15 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har potential att bygga upp ett hållbart och omfattande vattenbruk. Relativt lite av de svenska vattenbruksprodukterna når dock de svenska konsumenterna. Samtidigt är importen av fiskprodukter för konsumtion omfattande. Det finns utrymme för en ökad andel svenska fiskprodukter på den svenska marknaden. Detta skulle dessutom bidra till att stärka Sveriges självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel. Vattenbruket ska stödjas i enlighet med den handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk som tagits fram av näringen tillsammans med myndigheterna. Det handlar om åtgärder som förenklade regelverk, enklare miljötillståndshandling och, i ett ekonomiskt perspektiv, stöd till exempelvis forsknings- och avelsprogram. Det är dock viktigt att vattenbruket med sina fiskodlingar har som mål att bedriva sin verksamhet i näringsfattiga vatten och i de vattenmagasin som bildats när sjöar och älvar reglerats för att möjliggöra vattenkraftverk. Dessa vatten är näringsfattiga i brist på egna naturliga ekosystem och skulle må bra av näringstillskott.

När det gäller anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor föreslås en ökning med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen syftar till att säkra den svenska livsmedelsstrategin och ska finansiera åtgärder för att underlätta genomförandet av den svenska livsmedelsstrategin och för att stärka regionala livsmedelsstrategier, vilket resulterar i en förstärkning av svensk livsmedelssektors konkurrenskraft. Medlen ska nyttjas för åtgärder inom livsmedelsstrategin, bl.a. för kompetensutveckling, innovationer och exportfrämjande åtgärder. Medlen kan även användas för att svenska mervärden ska få genomslag vid offentlig upphandling.

Anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket föreslås ökas med 10 miljoner kronor. Medlen ska främst användas till att realisera fler försök och utvecklingsprojekt som ligger mycket nära tillämpning kopplade till kostnadseffektivt uppfyllande av miljömålen. Effektivisering av miljöarbetet

är viktigt för en politik som förmår ta hänsyn till alla värden. En mindre del av medlen kan användas till utökad understöd av Jordbruksverket för konsekvensanalyser i samband med strategiarbetet för införlivandet av de nya gemensamma jordbruksreglerna och för övriga uppgifter under anslagsposten.

När det gäller anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. föreslås en ökning med sammantaget 12 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Anslaget tillförs 10 miljoner kronor med anledning av att skadorna från rovdjur är betydligt större än vad det tidigare har funnits kunskap om. Rovdjursersättningen har varit oförändrad i många år, trots att rennäringen lidit mycket på grund av hårt rovdjurstryck. Flera forskningsrapporter styrker också detta. Naturvårdsverket har dessutom beslutat att en vargföring ska finnas i det norra rovdjursförvaltningsområdet. Detta betyder att alla de stora rovdjuren finns i renbetesland eller dess närhet. Skadorna som rovdjuren orsakar inom samebyarna kan därför kräva högre ersättningsbelopp än vad som tidigare beräknats. Utöver detta anslås 2 miljoner kronor till en utredning av konsekvenserna av Girjasdomen.

Anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet föreslås ökas med 60 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sveriges lantbruksuniversitet har under lång tid bidragit till att utveckla landets areella näringar och försett dem med specialister knutna till aktivt brukande. Det råder redan i dag brist på lantbruksveterinärer i Sverige. Med tanke på den tillväxt inom jordbruksnäringen som vår politik kommer att leda till, kommer bristen att bli allt allvarigare. Regeringen har tillskjutit vissa resurser, men de är otillräckliga varför anslaget föreslås ökas med 10 miljoner kronor för en utökad veterinärutbildning för att utbilda fler lantbruksveterinärer. Skogssektorn står inför stora förändringar knutna till dess viktiga roll dels i omställningen till mer hållbara produkter, dels i den brukade skogens förmåga att binda koldioxid, samt slutligen till skogsprodukternas möjlighet att substituera mindre miljövänliga material i bl.a. byggnader, textilier och bränslen. I det här sammanhanget är det viktigt att bedriva forskning om hur skogens tillväxt kan ökas. 50 miljoner kronor tillskjuts för ökad forskning knuten till de här frågorna. De anslagna medlen ska bl.a. gå till forskning om produktionshöjande åtgärder i skog och till utveckling av skogsbaserad bioekonomi.

När det gäller anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning föreslås en ökning med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi lever i en tid av stora förändringar. Det är därför viktigt att vidareutveckla våra areella näringar. De tillskjutna medlen ska bl.a. gå till forskning om produktionshöjande åtgärder i skog och till utveckling av skogsbaserad bioekonomi. Staten har under senare år inte gjort tillräckliga ansträngningar för att tillse att forskning och utveckling inom skogsbranschen fokuserar på att ta fram nya produkter. I internationella och nationella program framhålls betydelsen av att öka omfattningen av bioekonomi, dvs. en ekonomi grundad på förnybara, återväxande råvaror. Sveriges skogsindustriella sektor är ett av

de bästa exemplen på sådan ekonomi, och det ligger därför i vårt gemensamma intresse att utveckla den mot nya avancerade produkter. För att få fram nya produkter i en sådan utveckling vill vi att forskningsresurser kring skogsbruk omfördelas till aktiv skogsskötsel, ökad tillväxt, hantering av skadegörare och utveckling av nya träbaserade produkter.

Anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter föreslås ökas med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Livsmedelskontrollen och dess avgiftssystem är under omformning. Det beror dels på ny EU-lagstiftning, dels på att regeringen omformar det svenska avgiftssystemet. Livsmedelsverket har samtidigt fått i uppdrag att förenkla tillsynen av slakt. De ändrade förutsättningarna har lett till att vissa producenter kommer i kläm i och med den första versionen av nya regler. Därför läggs ytterligare 40 miljoner kronor till för att parera en orimlig situation och inte minst för att säkerställa att småskaliga slakterier ska kunna fortsätta sin verksamhet. Medlen ska användas som en beredskap för att mildra effekterna av det nya avgiftssystemet för de näringsgrenar som drabbas hårdast.

Vi föreslår att ett nytt anslag kallat Djurvälståndssättning inrättas och att 310 miljoner kronor anslås för 2021. Sverige är det enda landet i EU med lagstadgat beteskra. Detta krav innebär att mjölkkoorna måste beta utomhus mellan två och fyra månader per år, beroende på klimat. Bete ger korna bättre hälsa och möjlighet till naturligt beteende. Betande djur bidrar också till andra värden, som exempelvis öppna landskap och biologisk mångfald. Det är i harmoni med våra ambitioner gällande djurvälstånd att kor ska beta utomhus sommartid. Det innebär dock en konkurrensnackdel för bönderna i och med att arbete och kostnader tillkommer. Därför vill vi införa en betesersättning på 1 000 kronor per mjölkko och år som kompensation för det högre kostnadsläge som råder i Sverige på grund av beteskra. För den enskilda näringsidkaren skulle det innebära en ekonomisk lättnad. Det är en viktig åtgärd för att värdesätta vår svenska mjölkproduktion.

Vi föreslår även att ett nytt anslag kallat Växtförädling inrättas och att 10 miljoner kronor anslås för 2021. Samarbetet inom växtförädlingsprogram inom Public Private Partnership for Pre-breeding, med syftet att ta fram genetiskt material som sedan kan nyttjas i växtförädlingsprogram för grödor som passar för nordiska förhållanden, ska förstärkas. Detta för att kunna nyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringstekniker. Genomredigeringstekniker skulle kunna bidra till att uppfylla programmets målsättningar. Många växter framtagna med genomredigeringsteknik har en gynnsam säkerhetsprofil. Sverige ligger långt framme inom området och svensk växtförädling bör få förutsättningar att fortsätta vara i genomredigeringsteknikens framkant.

Vi föreslår vidare att ett nytt anslag kallat Åkermarksinventering inrättas och att 2 miljoner kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas för att övervaka viktiga miljö- och odlingsparametrar i den intensivt brukade jordbruksmarken. Brukningsmetoder i jordbruket förändras över tid beroende på flera faktorer, såsom regelförändringar, teknikutveckling, ändrad tillgång

till bekämpningsmedel, ändrad efterfrågan och strukturrationaliseringar. De biologiska förutsättningarna kan därmed förändras, med eventuella konsekvenser för den biologiska mångfalden och den långsiktiga avkastningen. En risk finns också att biologin förändras av nya växtsjukdomar och invasiva arter. Både ur ett miljöperspektiv och ur ett långsiktigt produktionsperspektiv är det en god idé att följa jordbruksmarkens biologiska status. Den intensivt brukade åkermarken kan vara den som i första hand förändras. Detta påverkar jordbrukets produktivitet mest och den övervakas inte i dag. Genom att följa dess biologiska status kan långsiktiga förändringar i biologisk mångfald och produktivitet såväl som plötsliga förändringar upptäckas och åtgärdas.

Vi föreslår även att ett nytt anslag kallat Sekretariat för synkronisering av forskning och behov ska inrättas och att 5 miljoner kronor anslås för 2021. En funktion med bas på SLU ska upprättas, som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket. Denna funktion ska även aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället, så att nyttan av och träffsäkerheten i forskningsarbetet ökar. Sekretariatet ska fungera som en länk mellan forskningen och tillämpningen inom jordbrukets område.

Vi föreslår dessutom att ett nytt anslag kallat Särskild miljöprövningsdelegation för tillståndsprövningar i jordbruket ska inrättas och att 10 miljoner kronor anslås för 2021. Medlen ska finansiera en centraliserad miljöprövningsdelegation inom länsstyrelserna med särskild kompetens inom jordbruk. Delegationen ska säkerställa ändamålsenlighet, funktion och förvaltningslagens krav på proportionalitet i de krav som ställs på jordbruk.

Vi föreslår vidare att ett nytt anslag kallat Pilotprojekt för avbyttjänst inom jordbruket ska inrättas och att 20 miljoner kronor anslås för 2021. Djurhållning inom jordbruket är ett arbete som aldrig tar paus. Djuren måste ses efter dagligen och ofta måste flera olika arbetsmoment göras, inte minst inom mjölkproduktionen. Var tionde djurhållare har aldrig ledigt, andra tar mycket lite ledigt. De anser sig inte ha råd på grund av näringens låga lönsamhet. Eftersom den låga lönsamheten till stor del beror på politiska beslut har politiken en skyldighet att möjliggöra socialt hållbara villkor. Utökade möjligheter till ledighet skulle göra arbetet mer socialt hållbart och mer attraktivt för ungdomar samt underlätta kompetensutveckling och rekrytering av kvinnor. I väntan på utredningen om statssubventionering av avbyttjänst föreslås ett pilotprojekt i Hallands län och Västernorrlands län.

Vi föreslår därutöver att ett nytt anslag kallat Projekt grogrund ska inrättas och att 10 miljoner kronor anslås för 2021. Anslaget ska säkerställa en tillräcklig budget för SLU Grogrunds växtförädlingsprojekt. Sortmaterial som är anpassat för svenska förhållanden är viktigt för svensk växtodlings lönsamhet och konkurrenskraft, inte minst när klimatet ändrar sig. Det kan också bidra till att göra jordbruket mer miljövänligt. Regeringen har tidigare inte följt den planerade budgeteringen, vilket riskerar att äventyra redan gjorda framsteg och investeringar. Det sägs att det tillskott av medel som regeringen

har tillfört i budgeten för 2021 ska bli permanent. För att säkerställa goda planeringsförutsättningar bör regeringen binda sig för en fortsättning av SLU Grogrund med en specificerad budget långt efter 2020.

Vi föreslår slutligen att ett nytt anslag kallat Uppföljning biologiska bekämpningsmedels spridning ska inrättas och att 5 miljoner kronor anslås för 2021. Anslaget ska användas för att övervaka spridning och effekter av organismer som har använts som biologiska bekämpningsmedel. Sådana organismer kan potentiellt sprida sig från den plats där de används ut i miljön och orsaka skada på den biologiska mångfalden. För att bygga upp kunskap om dessa organismers spridning och effekter behövs ett uppföljningsprogram.

Sammantaget anvisar vi 661 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområde 23 för 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

I Vänsterpartiets budgetmotion 2020/21:3170, Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning, presenteras omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla, då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen.

I förra årets budgetproposition valde regeringen att lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. I årets budgetproposition tar regeringen dessvärre den här politiken till en ny nivå. När regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna så väljer Vänsterpartiet en annan väg.

Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt, hållbart och rättvist samhälle. Vi satsar på att minska klyftorna och på att stärka den generella välfärden. Våra satsningar är centrala för ett jämlikare samhälle. Mycket av de pengar vi lägger går till välfärden i syfte att skapa bättre kvalitet, bättre arbetsvillkor, fler arbetstillfällen och inte minst – en välfärd som omfattar fler. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Vi avsätter ca 70 miljarder kronor mer än regeringen på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Vänsterpartiet har samma finansiella sparande som regeringen vilket innebär att de reformer vi tillskjuter är finansierade via ökade skatteinkomster som höginkomsttagare och personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster får bära.

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 22 581 344 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 23.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning för utgiftsområde 23 och de förslag som Vänsterpartiet presenterar i kommittémotion 2020/21:1311 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 9 och partimotion 2020/21:3196 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V).

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Coronapandemin har inneburit en drastisk och omvälvande förändring av tillvaron för de allra flesta människor. För att möta både klimatkrisen och coronapandemin bör Sverige starta ett omfattande statligt investeringsprogram. Tillsammans kan vi se till att stad och landsbygd håller ihop och att fungerande samhällsservice är en självklarhet oavsett var i landet man bor. Vi skapar ett robustare samhälle som står starkt också när det blåser.

Hur vi använder våra gemensamma resurser är helt avgörande för vilket samhälle vi har och vilken framtid vi går till mötes. Det finaste vi kan göra här och nu och för framtida generationer är att satsa på det gemensamma, på det som omfördelar och på det som krävs för en grön omställning.

Coronapandemin visar med tydlighet behovet av åtgärder som gör vårt samhälle robust och hållbart för att klara kriser. Att trygga vår tillgång på livsmedel som producerats ekologiskt hållbart i vår närhet måste vara centralt i det åtgärds paket som krävs. En grön omställning inom vår livsmedelsproduktion skapar nya gröna jobb och gör vårt jordbruk bättre klimatanpassat.

För att rusta för en grön omställning måste Sverige stärka sin självförsörjningsgrad av livsmedel som i dag endast ligger runt 50 procent. Sverige bör därför anta en långsiktig nationell målsättning om att självförsörjningen bör uppgå till minst 80 procent.

Vänsterpartiets förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel innebär följande.

Anslaget 1:1 Skogsstyrelsen föreslås ökas med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Den nationella nyckelbiotopsinventeringen föreslås återupptas för att stärka kunskapen om våra kvarvarande skyddsvärda skogar. Registrering och inventering av nyckelbiotoper är av central betydelse för att hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden i samband med slutavverkningar. Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper har varit en av de största kartläggningarna av natur i vårt land. Det är dock mycket längre sedan en nationell inventering genomfördes. I budgeten för 2018 genomförde

Vänsterpartiet tillsammans med regeringen en satsning på en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper med medel för ersättning till skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter. Den nuvarande regeringen har dock, i enlighet med överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet, avvecklat satsningen. Det är ytterst beklagligt att regeringen och samarbetspartierna i skogspolitiken väljer att prioritera produktionsintressena framför åtgärder som stärker naturvårdshänsynen.

När det gäller anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslås en ökning med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Biotopskydd och naturvårdsavtal bevarar naturvärden eller sociala värden i mindre områden och möjliggör ersättning för markägare. Anslaget bör ökas för att täcka utgifter för fler naturvårdsavtal och biotopskydd.

Anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur föreslås ökas med sammantaget 850 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatförändringen leder till förändrad nederbörd. Risken för skyfall ökar, samtidigt som längre perioder av torka blir vanligare. Detta kommer att ställa andra krav än tidigare på jordbrukets vattenhantering. Det gäller diken, dränering, invallningar, bevattningssystem och även i förhållande till grundvatten, naturliga vattendrag, småvatten och våtmarker. Ökade kostnader för jordbrukets vattenhantering är en konsekvens av ett förändrat klimat. Dagens vattenanläggningar inom jordbruket är ofta byggda efter den tidens klimatförutsättningar. Ett statligt stöd för investeringar och åtgärder inom jordbruket bör därför införas för att stärka jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och därmed bidra till att stärka vår självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel. Anslaget bör ökas med 100 miljoner kronor för ett investeringsstöd för klimatanpassade åtgärder i jordbruket.

Produktion och förädling av växtbaserade livsmedel inom ramen för landsbygdsprogrammet bör främjas. Detta kan göras genom utveckling av nya livsmedel och nya odlingsmetoder samt stärkt produktionsstöd för växtbaserade livsmedel. Ett förändrat klimat möjliggör även odling av nya grödor, och en mångfald av grödor minskar riskerna och jordbrukets sårbarhet. En ökad konsumtion av växtbaserade livsmedel och minskad köttkonsumtion har stor betydelse för klimatomställningen. Stärkta nationella produktionsvillkor kan därmed möta en växande efterfrågan genom stärkt självförsörjningsgrad av dessa livsmedel. Anslaget bör ökas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för produktion av växtbaserad mat.

Det ekologiska jordbruket har stora miljöfördelar då kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel inte används. En ökad omställning från konventionellt jordbruk till ekologiskt bör därför främjas. Det stärker vår nationella produktion av ekologisk mat och främjar ett hållbart jordbruk med bevarad biologisk mångfald, stärkt djurvälstånd och minskad spridning av kemikalier. Anslaget bör därför ökas med 50 miljoner kronor för omställning till ekologisk produktion.

Vidare föreslås att produktionsstödet för ekologisk produktion inom landsbygdsprogrammet ökas med 100 miljoner kronor.

Det finns ca 450 000 hektar betesmarker i Sverige. Ungefär 150 000 av dessa är betesmarker med särskilda värden för den biologiska mångfalden. Med ökat stöd stärks våra möjligheter att nå ett flertal miljömål och det stärker förutsättningarna för ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Stöden är en viktig del av lönsamheten för dem som har nötköttproduktion. Miljöersättningen för dessa marker inom landsbygdsprogrammet bör ökas. Anslaget bör ökas med 200 miljoner kronor för betesmarker med särskilda värden.

Det krävs ytterligare åtgärder för att minska övergödningen. Växtnäringsläckaget från land kommer huvudsakligen från jordbruket och avloppssektorn. För att minska de negativa miljöeffekterna av konstgödsel föreslås att en konstgödselskatt införs 2020. Som en kompensatorisk åtgärd av beskattningen föreslås ett stöd till jordbruket för att använda stallgödsel mer effektivt i växtodlingen och därmed minska behovet av att importera konstgödsel. Östersjöcentrum har gjort en modelleringsstudie som visar att man om växtnäringsutnyttjandet ökar kan minska övergödningen och näringsöverskotten i marken. Stödet ska även kunna ges för att stimulera animalieproduktion som bygger på balans mellan antal djur och tillgänglig åkerareal, och som producerar en större andel av fodret lokalt, i syfte att optimera stallgödselhanteringen och därmed minska risken för växtnäringsförluster. Stöd ska även kunna betalas ut för investeringar i lantbruket för att förbättra lagring, hantering och transport av stallgödsel samt för kompetensutveckling för rådgivare och lantbrukare i hantering av växtnäringsämnen. Anslaget bör ökas med 340 miljoner kronor för hållbar gödselhantering och minskad övergödning.

Många djur transporteras en gång i sina liv och det är till slakt. Därför är satsningar på fler slakterier en del av svaret för att kunna korta transporter. Mindre svenska slakterier har det däremot ofta tufft. I Västerbotten finns t.ex. bara ett slakteri kvar sedan andra lagt ned. Trycket att hålla nere priser på grund av import av billigt kött och konkurrens från stora slakterier är några faktorer. Men även brist på utbildad personal. Genom att förbättra tillgången till lokala slakterier kan vi minska behovet av längre djurtransporter och stärka förutsättningarna för lokal produktion och en förbättrad nationell självförsörjningsgrad på livsmedel. Anslaget bör ökas med 10 miljoner kronor för investeringsstöd till lokala och mobila slakterier.

När det gäller anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket föreslås en minskning med 200 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Produktionsstödet för biogas inom jordbruket som rymts i detta anslag avslås. I stället föreslås ett större och generellt produktionsstöd för biogas i enlighet med Biogasmarknadsutredningens betänkande.

Vidare föreslås att ett nytt anslag kallat Inför produktionsstöd för biogas ska inrättas och att 500 miljoner kronor anslås för 2021. Sverige är i stort behov av att ersätta fossila drivmedel med förnybara drivmedel samt ökad eldrift för att på sikt uppnå fossilfria transporter. Vi har som nation även ett stort behov av att öka vår nationella produktion av drivmedel för att vid kriser minska vår sårbarhet och därmed stärka samhällets hållbarhet. Biogasen har

en rad användningsområden och potentialen för att öka biogasproduktionen i Sverige är god. Den ger även produktion av decentraliserad el och värme. Den svenska biogasproduktionen har dock i dag svårt att konkurrera med biogas från Danmark som har ett generöst produktionsstöd som godkänts av EU. I Sverige saknas dock ett generellt produktionsstöd för biogas. Biogasmarknadsutredningens förslag från 2019 om produktionspremier för biogasen bör därför införas. De totala premiekostnaderna för utredningens förslag är i samtliga scenarier gällande premienivåer lägre än den samhällsekonomiska nyttan. Ett stödpaket för biogasproduktion föreslås med en gödselgaspremie på 40 öre/kWh, en uppgraderingspremie på 30 öre/kWh och en förvätskningspremie på 15 öre/kWh.

Sammantaget anvisas ca 1,2 miljarder kronor mer än regeringen till utgiftsområde 23 för 2021.

4. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Coronapandemin förde snabbt Sverige och omvärlden in i en synnerligen djup lågkonjunktur, som en konsekvens av de åtgärder som regeringar världen över behövt ta för att stoppa smittspridningen av covid-19. Även om vissa tecken på ljusning finns ett halvår senare, befinner vi oss fortfarande i en kraftig lågkonjunktur och ett skört ekonomiskt läge. Situationen framåt är till stor del avhängig hur smittspridningen utvecklas världen över och restriktionerna med den.

I omvärlden ser vi också ökade risker när fattigdomen växer i pandemins spår. Den extrema fattigdomen ökar för första gången på tjugo år. 80 procent av dessa nya fattiga lever i medelinkomstländer, där viktiga delar av globala värdekedjor finns. Med sämre möjligheter för fattigare länder att bekämpa den ekonomiska krisen – när möjligheter att låna till stora ekonomiska stimulanser är små och biståndet riskerar att sina – uppstår stort mänskligt lidande och dessutom risk för spridningseffekter i världsekonomin.

I Sverige finns risk att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid, vilket skulle ha negativa hälsoeffekter, medföra sociala problem och undergräva offentliga finanser och därmed välfärdens långsiktiga finansiering. De omfattande korttidspermitteringarna innebär ett dämpat behov av att nyanställa den närmaste tiden, då framför allt den outnyttjade personalreserven

sysselsätts när produktionen återhämtar sig. Det gör att situationen för de arbetslösa riskerar att bli värre, när persistenseffekter uppstår. Denna negativa utveckling på arbetsmarknaden kommer att kunna skapa svåra problem där de som haft svårt att få jobb redan i högkonjunktur, framför allt äldre, utrikes födda och de med lite eller ingen utbildning, hamnar i långvarig arbetslöshet i lågkonjunktur.

Samtidigt som vi ska hantera den stora och breda påverkan på vårt samhälle som coronapandemin medfört behöver vi klara att möta de stora samhällsproblem som fanns före pandemin och som i flera fall förvärrats av densamma. Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bita sig fast, den vårdskuld som lagts till redan långa vårdköer, de brister i äldreomsorgen som satts i blyxtbelysning och den djupt oroande brottsutvecklingen.

Att klara detta kräver ledarskap och förmåga att prioritera. Men regeringen och dess samarbetspartier sätter prestige i att få genomföra sina respektive partimärkta favoritreformer framför Sveriges bästa. Även om det också finns bra delar i budgeten är det uppenbart att ingen tar ansvar för helheten – istället läggs en historiskt stor budget med många illa beredda, ineffektiva och tidsmässigt felaktiga förslag.

Alla de som blivit av med jobbet, blivit utsatta för brott, väntat länge på nödvändig vård eller upplevt en otrygg äldreomsorg förtjänar bättre. I vår budgetmotion prioriterar vi därför annorlunda. Våra förslag till jobbreformer syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa istället för att ge stöd till anställningar som redan finns.

Kristdemokraterna föreslår ett nationellt grepp för att beta av vårdskuld och vårdköer och ta i anspråk all vårdkapacitet som kan uppbringas – oavsett var i landet den råkar finnas.

Kristdemokraterna vill tillföra större resurser till äldreomsorgen än regeringen. Vi vill införa verktyg för att kraftigt öka antalet platser i anpassade boenden för äldre, möta de sociala behoven och förbättra den medicinska kompetensen. Dessutom föreslår vi stora satsningar på att äldreomsorgens personal ska kunna arbeta under skäligena villkor.

Alla delar av rättsväsendet måste nu få betydande tillskott, något regeringen och dess samarbetspartier glömde bort när de satt vid förhandlingsbordet. Vi vill se till att poliser i yttre tjänst blir fler och att de förebyggande insatserna förstärks.

Det finns en enorm kraft i vårt samhälle som manifesterats i den solidaritet som visats under pandemin. Vård- och omsorgspersonal har slitit för att rädda liv och hälsa. Företagare och anställda har kämpat för att rädda företag från att gå i graven. Civilsamhället har sträckt ut en hand till utsatta.

Nu måste också politiken göra sitt. Kristdemokraterna är beredda att ta sig an uppgiften. För patienterna i vårdkön, för de äldre som behöver omsorg, för brottsoffren och för de arbetslösa. Sverige förtjänar bättre.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 23.

Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3530. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 23. I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning för utgiftsområde 23 och de förslag som Kristdemokraterna presenterar i kommittémotionerna 2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 10, 23 och 25, 2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.2, 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1, 21, 34.2, 87 och 88 samt 2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8.2.

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Jordbruket är grunden för en nations överlevnad. Även om det i dag endast är en liten del av befolkningen som arbetar inom jordbruket är vi alla beroende av dess produkter för att kunna överleva. Jordbruket påverkar vår gemensamma natur- och kulturmiljö, vilka samtidigt är viktiga förutsättningar för att bedriva jordbruk. Samhället ska gemensamt betala för det vi gemensamt frågar efter. Som enskilda ska vi betala för de produkter vi frågar efter – utifrån den kvalitet vi förväntar oss att få. Värdet av ekosystemtjänster ska integreras i de samhällsekonomiska beräkningar som ligger till grund för bl.a. politiska åtgärder och ekonomiska styrmedel. Ersättningar till jordbruket ska i ökad utsträckning baseras på de samhällstjänster som jordbruket bistår med, särskilt när det gäller bevarandet av biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan.

Kristdemokraternas förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel innebär följande.

När det gäller anslaget 1:1 Skogsstyrelsen föreslår jag att detta sammantaget minskas med 52 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. En minskning med 20 miljoner kronor föreslås på Skogsstyrelsens förvaltningsanslag. Regeringens satsningar på laserskanning av skogs- och miljödata och hyggesfritt skogsbruk avvisas, vilket innebär besparingar på 12 respektive 6 miljoner kronor. Även regeringens satsning på gröna naturnära jobb avvisas, vilket motsvarar 14 miljoner kronor. Det bör avsättas ytterligare 20 miljoner kronor för att bekämpa skogsskador från vilt, insekter och väder.

När det gäller anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket avvisas regeringens satsning på gröna naturnära jobb. Jag föreslår därför att anslaget minskas med 112 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Reglerna för ersättning till djurägare som fått tamdjur dödade av rovdjur behöver ses över så att en rimlig kompensation ges. För att finansiera detta föreslår jag att anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:8 Statens jordbruksverk föreslår jag att det sammantaget ökas med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Startstödet för unga bör öka och jag föreslår därför att anslaget tillförs 5 miljoner kronor. Anslaget tillförs även 35 miljoner kronor med anledning av

att Statens jordbruksverk föreslås överta delar av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet. Strukturen för vattenrelaterade myndigheter bör förändras. Sverige har många myndigheter och ur ett förvaltnings- och skattebetalarperspektiv är det angeläget att arbetet bedrivs kostnadseffektivt. År 2011 bildades Havs- och vattenmyndigheten som har sitt säte i Göteborg. Myndigheten övertog uppgifter från det tidigare Fiskeriverket och Naturvårdsverket och ansvarar för hushållning av fiskeriresurser och miljömål för hav, sjö och vattendrag. Under myndighetens korta levnad har initiativ tagits som starkt bör ifrågasättas, t.ex. statlig skatt på enskilda avlopp och obligatoriska spårbarhetskrav inom fiskerinäringen. Myndigheten bör därför avvecklas. Statens jordbruksverk har hand om andra relaterade näringar och bör överta ansvaret för näringsrelaterade verksamheter som fiske och handel, vattenkraft, arbete i vatten samt planering, förvaltning och samverkan.

Vidare föreslår jag att anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ökas med sammantaget 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Anslaget tillförs 10 miljoner kronor för att stärka arbetet med upphandling och ursprungsmärkning. Den offentliga sektorn har en stor möjlighet att påverka villkoren för företagande på landsbygden via upphandlingen av livsmedel. I Sverige har vi höga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedlens kvalitet. Det är vi stolta över och så ska det fortsätta att vara. Men i konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda. Med en offentlig upphandling som drivs av värden om god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan får våra skolelever, äldre och vårdtagare en bra kost, och svenska livsmedelsföretag får bättre möjligheter till lönsamhet. Den finska regeringen beslutade nyligen att samma krav som ställs på landets bönder ska ställas vid upphandling. Sverige bör inspireras av det finska exemplet. Därutöver avsätts 30 miljoner kronor för att motverka regeringens besparingar på livsmedelsprogrammet.

När det gäller anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur föreslår jag att anslaget ökas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Strukturkalkning av åkermark är den mest kostnadseffektiva metoden att minska övergödningen. Samtidigt innebär det ofta att åkermarkens avkastning ökar. Stödet till strukturkalkning föreslås därför öka med 50 miljoner kronor.

Anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. föreslås minskas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag då den utökning av anslaget som introducerades i budgetpropositionen för 2018 minskas.

När det gäller anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet föreslår jag att det minskas med sammantaget 55 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. En besparing på 25 miljoner kronor föreslås, och den utökning av anslaget på 30 miljoner kronor som regeringen föreslog i budgetpropositionen 2020 avvisas.

Vidare föreslås att ett nytt anslag kallat Insatser mot överetablerade viltstammar inrättas och att 50 miljoner kronor anslås för 2021. De stora vildsvinsstammarna skapar stora problem på många håll. Bönderna får betala det högsta priset då vildsvinen bökar upp åkrar och vallodlingar med stora skador till följd. Vildsvinen står också för ett stort antal viltolyckor i trafiken. År 2019 registrerades 7 692 påkörningar av vildsvin. Endast rådjuren är upphov till fler trafikolyckor. Därutöver har många villaägare fått sina gräsmattor uppbökade. Vildsvinspopulationen måste begränsas genom ökad jakt. Jakten begränsas av att det är svårt att sälja köttet.

Ett antal åtgärder föreslås för att bekämpa vildsvinsstammarna. De föreslagna åtgärderna ska finansieras av det nya anslaget. Staten ska, utöver avgiften för test av förekomsten av trikiner, också bekosta eventuella cesiumtest för radioaktivitet (som i vissa delar av landet överskrider gränsvärdet). För att skapa goda förutsättningar för vildsvinsjakt föreslås också att det införs ett stöd för utbildning av jägare och jakthundar. I dagsläget finns möjlighet att söka stöd för att stängsla in hagar till skydd mot rovdjur. Motsvarande stöd för att stängsla in odlingar mot klövvilt finns inte. I och med det krisläge som nu råder när det gäller vildsvinen vore det rimligt att det fanns möjlighet att söka ett statligt stöd för stängsling av grödor i sådana län där vildsvinstrycket är särskilt hårt. Det bör även gå att få bidrag för inköp av vildsvinsfällor.

Sammantaget anvisar vi 39 miljoner kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 23 för 2021.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen godkänner att det särskilda kontot under Samefonden som nyttjas för betalning av del av arrendekostnad för renbete i Härjedalen får användas också för finansiering av utgifter enligt avtal som avser åretruntmarker (avsnitt 2.10).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning i propositionen.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:64 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alternativa bedövningsmetoder inför slakt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:723 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning på alternativa metoder för bedövning av grisar inför slakt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rikstäckande översyn av de svenska djurparkerna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en åkermarksinventering och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster bör införas och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nordiska växtförädlingsprogrammet inom public-private partnership bör förstärkas för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringsstekniker och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska binda sig för en fortsättning av projektet SLU Grogrund med en specificerad budget långt efter 2020 och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en funktion på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket, fånga upp behov i lantbruksnäringen samt kanalisera dessa till forskarsamhället och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild miljöprövningsdelegation med särskild kompetens inom jordbruk bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:729 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer forskningsresurser inom areella näringar och miljö bör omfördelas till aktiv skogsskötsel och utveckling av nya träbaserade produkter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:920 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en rikstäckande översyn av de svenska djurparkerna för att säkerställa att de lever upp till svensk djurskyddslag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1311 av Elin Segerlind m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återuppta en landsomfattande utökad nyckelbiotopsinventering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2621 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att sänka slaktdjursavgifterna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ersättningen för rovdjursdödade tamdjur och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska bekosta avgiften för eventuella tester för radioaktivitet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för utbildning av jägare och jakthundar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

- 6.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Jordbruksverket

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsfull offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
- 34.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Jordbruksverket

87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för stängslingar av odlingar mot klövvilt och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för inköp av vildsvinsfällor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3117 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3196 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regel- och förenklingskommission i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskade kostnader för köttkontroll hos Livsmedelsverket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3354 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska stödet till insatser för skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till ersättningar för viltskador m.m. och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödet till Livsmedelsverket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till konkurrenskraftig livsmedelssektor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till Sveriges lantbruksuniversitet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till nedsättningen av slakteriavgifter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skäligen ersättning för tamdjursägare vid rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3356 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att utreda hur Sverige redovisar skydd

av natur jämfört med andra EU-länder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3358 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka antalet utbildningsplatser på veterinärprogrammet och djursjukskötarprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett s.k. snabbspår för djursjukskötare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3488 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regel- och förenklingskommission i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

- 8.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Jordbruksverket

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		M	SD	V	KD
1:1 Skogsstyrelsen	545 190	11 000	10 000	20 000	-52 000
1:2 Insatser för skogsbruket	360 073	-112 000	55 000	50 000	-112 000
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	161 222	±0	±0	±0	±0
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	127 557	±0	±0	±0	±0
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	±0	12 000	±0	±0
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	133 349	±0	±0	±0	±0
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	52 778	10 000	5 000	±0	10 000
1:8 Statens jordbruksverk	614 194	±0	±0	±0	40 000
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	12 000	±0	±0	±0	±0
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 159 000	±0	±0	±0	±0
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	137 000	±0	±0	±0	±0
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	31 250	±0	15 000	±0	±0
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	167 000	±0	±0	±0	±0
1:14 Livsmedelsverket	270 012	5 000	±0	±0	±0
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	194 160	32 000	20 000	±0	40 000
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 913	±0	±0	±0	±0
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	5 310 097	±0	±0	850 000	50 000
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 732 376	±0	±0	±0	±0
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	249 830	-200 000	10 000	-200 000	±0
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	14 116	±0	±0	±0	±0
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0	±0	±0	±0

1:22	Främjande av rennäringen m.m.	128 915	±0	12 000	±0	-10 000
1:23	Sveriges lantbruksuniversitet	2 143 772	7 000	60 000	±0	-55 000
1:24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	695 664	±0	50 000	±0	±0
1:25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0	±0	±0	±0
1:26	Nedsättning av slakteriavgifter	107 237	70 000	40 000	±0	±0
1:27	Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	29 000	±0	±0	±0	±0
1:28	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	30 000	±0	±0	±0	±0
1:29	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	120 000	±0	±0	±0	±0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Djurvårdsersättning	±0	±0	310 000	±0	±0
99:2	Växtförädling	±0	±0	10 000	±0	±0
99:3	Åkermarksinventering	±0	±0	2 000	±0	±0
99:4	Sekretariat för synkronisering av forskning och behov	±0	±0	5 000	±0	±0
99:5	Särskild miljöprövningsdelegation för tillståndsprövningar i jordbruket	±0	±0	10 000	±0	±0
99:6	Pilotprojekt för avbytartjänst inom jordbruket	±0	±0	20 000	±0	±0
99:7	Projekt grogrund	±0	±0	10 000	±0	±0
99:8	Uppföljning biologiska bekämpningsmedels spridning	±0	±0	5 000	±0	±0
99:9	Inför produktionsstöd för biogas	±0	±0	±0	500 000	±0
99:10	Insatser mot överetablerade viltstammar	±0	±0	±0	±0	50 000
Summa för utgiftsområdet		22 581 344	-177 000	661 000	1 220 000	-39 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:2 Insatser för skogsbruket	85 000	2022–2024
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	105 000	2022–2024
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	40 000	2022–2023
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	209 000	2022–2023
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	10 000	2022–2023
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 131 602	2022–2030
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 604 024	2022–2030
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	1 600 000	2022–2027
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	34 000	2022–2029
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	135 000	2022–2029

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 9 juni 2020 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (gruppen). Underlagen till gruppens uppföljning har på gruppens uppdrag tagits fram av utvärderaren Joakim Skotheim vid utvärderings- och forskningssekretariatet i samarbete med gruppens sekreterare, utskottshandläggare Eva Forsman vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Gruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till utskottet.

Stockholm den 17 november 2020

Betty Malmberg (M), ordförande

Maria Gardfjell (MP), vice ordförande

Malin Larsson (S)

Ulrika Heie (C)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Staffan Eklöf (SD)

Elin Segerlind (V)

Nina Lundström (L)

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (nedan kallad gruppen) har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Analysen har fokuserat på resultatområdet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Gruppen anser bl.a. följande:

Allmänt om resultatredovisningen

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp (nedan gruppen) välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med utskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23. Enligt gruppen är den årligen återkommande dialogen som har förts såväl på politisk nivå mellan berörd statssekreterare och gruppen som på tjänstemannanivå viktig för att resultatredovisningen ska fortsätta att utvecklas.

Regeringen skriver att denna redovisning ser annorlunda ut i årets budgetproposition jämfört med föregående år. Vidare har antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder minskats med motiveringen att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen, även om vissa indikatorer alltjämt redovisas som komplement. Gruppen ser positivt på denna utveckling och menar att förändringarna innebär att redovisningen i viss utsträckning blir mer överblickbar och det tydliggör vilka indikatorer som är centrala för resultatuppföljningen.

Trots denna förbättring konstaterar gruppen att det går att utveckla resultatredovisningen ytterligare. Resultatredovisningen bör så långt det går koncentreras till att redovisa resultaten av och effektiviteten i insatserna.

Gruppen anser att strukturen har blivit tydligare i årets budgetproposition och att kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat i viss utsträckning har förbättrats. Regeringen kan emellertid på ett tydligare sätt referera till uppnådda resultat (indikatorer) och i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder bidrar till att de strategiska målen nås eller inte i sin analys och slutsatser.

Gruppen vill återigen poängtera att inte alla utpekade indikatorer refereras till i regeringens analys och slutsatser, inte minst gäller det de tre centrala indikatorerna för livsmedelskedjan. Andra indikatorer som regeringen inte refererar till är indikatorerna som rör landsbygdsprogrammet 2014–2020 och två av indikatorerna som rör Fiskeripolitik och vattenbruk (svenska yrkesfiskets förädlingsvärde och det svenska vattenbrukets produktion) i analys och slutsatser.

Det är enligt gruppen svårt att bedöma i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder har bidragit till att nå det strategiska målet Konsument och marknad. Regeringen kommenterar inte indikatorn exportandel i svensk

livsmedelsindustri i sin analys. Gruppen konstaterar att fokus i analysen ligger på den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter, vilket inte utgör en utpekad indikator eller bedömningsgrund.

Förra året ställde sig utskottet frågande till varför administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn hade utgått som ett separat resultatområde. Gruppen välkomnar att resultatområdet Företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan har tillkommit i årets budgetproposition. En tydligare redovisning av sådana åtgärder innebär enligt gruppens mening att det blir enklare att bedöma måluppfyllelsen när det gäller det strategiska målet Regler och villkor.

Gruppen noterar att vissa indikatorer, t.ex. förändringar i kväve- och fosforutnyttjande i den svenska jordbrukssektorn och livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, inte kommenteras med motiveringen att det saknas aktuell statistik. Det är emellertid enligt gruppen önskvärt att indikatorer som utgör bedömningsgrunder för regeringens bedömning av det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena, åtminstone kommenteras kortfattat även om de är uppdaterade eller inte. Det gäller inte minst det strategiska området Kunskap och innovation där det förutom sex indikatorer som rör Sveriges lantbruksuniversitet verksamhet endast finns ytterligare en indikator – ovannämnda indikator som följer livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader.

Gruppen vill återigen betona att i den mån som det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Till exempel saknas resultatindikatorer och bedömningsgrunder för företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan. Det är enligt gruppen önskvärt att regeringen överväger att identifiera sådana indikatorer eller bedömningsgrunder i nästa års budgetproposition, inte minst beroende på att regelförenklingar och administrativa lättnader är en central del av det strategiska målet.

Av resultatredovisningen framgår det att Tillväxtverket ansvarar för att samordna förenklingsarbetet och att myndigheten arbetar löpande med att skapa goda företagsvillkor. Resultatet av detta arbete beskrivs inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Enligt gruppens mening kan regeringen överväga att hänvisa till den redovisningen och hur arbetet har bedrivits när det gäller företagen i jordbruks- och livsmedelssektorn.

Utskottet noterade förra året att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Gruppen välkomnar att arbetet med att ta fram mer långsiktiga indikatorer när det gäller jakt- och viltförvaltning kommer att påbörjas under 2020. Samtidigt noterar gruppen att regeringen inte kommenterar arbetet med att utveckla indikatorer för hållbar jordbruksproduktion i årets budgetproposition.

Det vore enligt gruppen angeläget om regeringen i största möjliga utsträckning hädanefter redovisade statistik som täcker tioåriga tidsserier för de olika indikatorerna. Sådana tidsserier innebär att långsiktiga trender framgår tydligare och underlättar slutsatser om huruvida vidtagna åtgärder bidrar till att nå de strategiska målen och riksdagens övergripande mål för utgiftsområdet. För många indikatorer redovisas femåriga tidsserier, medan för enstaka indikatorer, t.ex. utsläpp av ammoniak till jordbrukssektorn, redovisas statistik för enbart ett år.

Liksom i förra årets resultatredovisning redovisar regeringen inga konkreta uppgifter om det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde. Regeringen konstaterar enbart att det totala förädlingsvärdet minskade under 2018 samt att utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant åt mellan olika fisken. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett tydligare sätt redovisar statistik för denna indikator.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Livsmedelsstrategin innebär satsningar motsvarande 122 miljoner kronor årligen t.o.m. 2025. Därtill tillkommer extra satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Det vore enligt gruppen önskvärt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett samlat sätt redogör för vidtagna åtgärder inom de tre strategiska områdena, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Regler och villkor

Gruppen konstaterar att en hög andel av åtgärdsbudgeten som har avsatts inom landsbygdsprogrammet har använts när det gäller livsmedelskedjan och djurvälstånd samt miljöersättningar. Samtidigt framgår det att knappt 40 procent av åtgärdsbudgeten som har avsatts för klimat och investeringar i produktion av förnybar energi har använts. Enligt gruppen bör regeringen återkomma med en förklaring till det låga utfallet t.o.m. 2019 i nästa års budgetproposition.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition presenterar, om än kortfattat, information, om antibiotikaanvändningen inom EU som underbygger slutsatsen att antibiotikaresistensen inom svensk djurhållning är låg sett i ett internationellt perspektiv. Gruppen vill understryka betydelsen av att Sverige har ett gott djurhälsoläge. Det vore enligt gruppen värdefullt om regeringen kunde göra en redovisning av det arbete som bedrivs rörande denna fråga i en separat resultatskrivelse.

Gruppen välkomnar att länsstyrelserna nådde målet att antalet i förväg planerade och riskbaserade kontroller ska vara minst lika många som antalet anmälningskontroller under 2019, även om det finns stora skillnader i måluppfyllelsen mellan olika länsstyrelser. Av det skälet vill gruppen återigen understryka vikten av att regeringen återkommer med en redogörelse i nästa

års budgetproposition för hur den avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Enligt gruppen borde en sådan redogörelse även omfatta andra aspekter som bedöms vara relevanta för denna frågeställning.

Förra året ansåg utskottet att regeringen kunde kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som det svenska vattenbruket står inför med anledning av de problem som hade uppdragats i halvtidsutvärderingen av handlingsplanen för utvecklingen av detsamma. Gruppen konstaterar att regeringen inte kommenterar dessa problem (dvs. svårigheter att hitta finansiering till större projekt och de svårigheter som öppen kassodling av matfisk står inför på grund av domar från mark- och miljödomstolen).

Enligt gruppen bör regeringen överväga att i nästa års budgetproposition redogöra för användningen av och uppnådda resultat till följd av de två nya anslagen inom området fiske och vattenbruk samt anslaget som rör åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet.

Gruppen välkomnar att regeringen har tillfört resurser för perioden 2020–2025 så att länsstyrelsernas kontroller av livsmedel och foder i primärproduktionen kan öka. Det vore enligt gruppen önskvärt om regeringen återkommer med en redogörelse när det gäller utfallet av denna resursförstärkning i nästa års budgetproposition.

Konsument och marknad

Enligt gruppen presenteras en mer rättvisande bild i årets budgetproposition, till skillnad från föregående års resultatredovisning, när det gäller antalet utbrott av vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor.

Kunskap och innovation

I budgetpropositionen föreslår regeringen att anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning ska öka med 117 miljoner kronor under 2021 med anledning av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Enligt gruppen vore det värdefullt med en fördjupad redovisning av hur det ökade anslaget har använts i nästa års budgetproposition.

Enligt förra årets budgetproposition var regeringens mål att antalet helårsstudenter skulle uppgå till 12 000 för perioden 2016–2018. Antalet helårsstudenter ökade under 2019 efter att under flera år ha sjunkit. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen kunde sätta utvecklingen av antalet helårsstudenter i förhållande till den nationella kompetensförsörjningen och ange om det finns något mål för antalet helårsstudenter för de kommande åren.

Gruppen noterar att jämfört med föregående år redovisas inte antalet aktiva forskarstudenter. Enligt gruppen är det värdefull information om SLU:s forskningsverksamhet som regeringen kan överväga att redovisa även om det inte är en indikator eller bedömningsgrund för det strategiska målet.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt 4 kap. 8 § regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Av förarbetena¹ framgår att denna uppföljning och utvärdering ingår i riksdagens granskning av rikets styrelse och förvaltning. Detta genomförs bl.a. genom utskottens löpande uppföljningar av regeringens resultatredovisning som enligt budgetlagen (2011:203) ska lämnas i budgetpropositionen.

Riksdagen har tidigare – senast juni 2006 – antagit riktlinjer² för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas. Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, när det gäller såväl ekonomisk styrning som regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken utsträckning resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Uppföljning och utvärdering bör enligt förarbetsuttalandena³ användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i bl.a. budgeten. Utskottens löpande uppföljning av resultatinformationen i budgetpropositionen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med granskning av resultatredovisningen

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, vilka utskottet har behandlat i budgetbetänkandena. Uppföljningsarbetet inom utgiftsområde 23 inleddes 2005 med att följa upp och analysera regeringens redovisning av livsmedelspolitikens resultat i budgetpropositionen. Utskottet har därefter årligen gjort uppföljningar som har omfattat både resultatredovisningarnas innehåll och struktur och utformning. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. om behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets

¹ Prop. 2009/10:80 s. 117 och bet. 2009/10:KU19 s. 31.

² Framst. 2005/06:RS3 och bet. 2005/06:KU21 samt även förs. 2000/01:RS1 och bet. 2000/01:KU23.

³ Uttalandet i denna del kom från Riksdagskommittén (jfr framst. 2005/06:RS3 s. 132) och mötte inga invändningar under riksdagsbehandlingen (se bet. 2005/06:KU21 s. 67).

ställningstaganden när det gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har godkänt det som utskottet har anfört i dessa frågor.

Under senare år har utskottet behandlat följande frågor i särskilda uppföljningar med koppling till utgiftsområde 23:

- Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion (2005/06:RFR3, bet. 2005/06:MJU8, 2009/10:RFR1, bet. 2009/10:MJU2)
- Fiskepolitiska insatsers resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet (2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2)
- Ekologisk produktion och offentlig konsumtion (2010/11:RFR1, bet. 2010/11:MJU2)
- Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet (2012/13:RFR4, bet. 2012/13:MJU2)
- Stöd till lokala åtgärder mot övergödning – En uppföljning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2015/16:RFR7, bet. 2016/17:MJU14).

För närvarande genomför utskottet en uppföljning av lantbrukets sårbarhet som preliminärt kommer att publiceras i början av 2021.

1.3 Syfte och frågeställningar

Den 9 juni 2020 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att dels följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder, dels ge uppföljningsgruppen (nedan gruppen) mandat att bestämma inriktning på uppföljningen av utgiftsområdena.⁴

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Årets analys omfattar området En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Den nya resultatstrukturen innebär att analysen liksom tidigare år förutom jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena också omfattar djurhälsa, utbildning och forskning. Detta innebär att de insatser som görs när det gäller skogen, landsbygdsprogrammet och samepolitiken inte ingår i denna analys. Uppföljningen har inriktats på att analysera resultatredovisningens struktur, identifiera nya synpunkter där oklarheter föreligger och följa upp de synpunkter som utskottet har haft tidigare år.

⁴ Se 4 § i miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2019/20:45.

En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar när regeringens budgetförslag bereds och för att kunna genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

2 Utvecklingsarbetet med mål- och resultatstyrning

2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisning m.m.

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på att regeringen till riksdagen skulle redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts inom olika verksamhetsområden.

2.2 Skälen bakom mål- och resultatstyrningen

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena⁵ till 1996 års budgetlag lämpligt då styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts ansågs alltså helt grundläggande i en styrprocess som syftar till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett skäl var att klargöra att om regeringen begär statliga medel för ett ändamål måste den också kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av nämnda förarbeten framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag, används i stor utsträckning. Även före 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen⁶ att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

⁵ Prop. 1995/96:220 s. 21 f.

⁶ Jfr bl.a. prop. 1987/88:150 bil. 1 s. 68–74 och prop. 1990/91:100 bil. 1 s. 53 f.

2.3 Tidigare utveckling av resultatredovisningen

Formerna för resultatredovisningen har varit och är alltjämt (se avsnitt 2.4 nedan) föremål för ett utvecklingsarbete för att ge främst riksdagen men även regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

I budgetpropositionen för 2018 redovisades den dåvarande regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet hade bedrivits med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och måluppfyllelsen i verksamheten. Vidare angavs i propositionen⁷ att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. i fråga om regeringens redovisning till riksdagen. I budgetpropositionen hänvisades även till finansutskottets uttalanden⁸ om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas mot att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Finansutskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av måluppfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

I budgetpropositionen för 2020 framförde regeringen att ett riktat utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet under 2019. De berörda utgiftsområdena var denna gång 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Syftet var bl.a. att förbättra översikten och presentationen inom områdena.⁹

2.4 Utveckling av resultatredovisningen i BP 2021

För att regeringens resultatredovisning i årets budgetproposition ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag anges i propositionen¹⁰ att ett utvecklingsarbete har genomförts inom Regeringskansliet. Utgångspunkten för arbetet har varit budgetlagens krav på regeringen att i budgetpropositionen redovisa resultat i förhållande till riksdagens mål och att redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena.

⁷ Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor s. 772 f.

⁸ Se bet. 2015/16:FiU1 s. 165.

⁹ Se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor s. 180. I sammanhanget kan nämnas att det också bedrevs ett fördjupat utvecklingsarbete inför budgetpropositionen för 2018. De områden som då ingick i det arbetet var internationell samverkan (utg.omr. 5), funktionshinderspolitik (del av utg.omr. 9), migration (utg.omr. 8) samt allmän miljö- och naturvård (utg.omr. 20).

¹⁰ Prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget för 2021, finansplan och skattefrågor s. 181 f.

En viktig del i arbetet har utgjorts av information och förankring, inom Regeringskansliet och med riksdagens utskottskanslier. Arbetet mynnade ut i förtydligade riktlinjer med innebörden att resultatredovisningens texter bör visa de mest centrala resultaten inom respektive område och disponeras efter centrala resultatindikatorer och bedömningsgrunder. Riktlinjerna innebar vidare

- att utvecklingen bör redovisas i tabeller och diagram med minst tioåriga tidsserier om möjligt
- att centrala statliga åtgärder som vidtagits för att påverka måluppfyllelsen bör återges
- att en samlad bedömning av måluppfyllelsen bör redovisas
- att indikatorer och andra bedömningsgrunder bör väljas med hänsyn till kontinuitet över tid
- att urvalet bör möjliggöra uppföljning och analys ur ett jämställdhetsperspektiv.

Sammantaget syftar dessa riktlinjer till att resultatinformationen bör framträda tydligare. I budgetpropositionen för 2021 anges att förutsättningarna att redan i denna proposition följa de nya riktlinjerna fullt ut dock har varierat mellan olika områden.

Utöver detta redogörs i propositionen även för utfallet av regeringens ändringar av reglerna för hur myndigheterna ska redovisa resultat i sina årsredovisningar (ändringarna gjordes för att underlaget för resultatredovisningen till riksdagen skulle bli bättre). Ändringarna innebär bl.a. att myndigheterna ska bedöma och analysera resultatet. De nya reglerna tillämpades för första gången i 2019 års årsredovisningar (som lämnades till regeringen i februari 2020). Ekonomistyrningsverket (ESV) har haft i uppdrag att följa upp ändringarnas genomslag (se ESV 2020:28). ESV framhåller att det normalt tar tid att genomföra nya regler för resultatredovisningen och att uppföljningen visar att de nya kraven på myndigheternas resultatredovisningar har fått genomslag men inte fullt ut på alla områden. ESV noterar att ett utvecklingsområde för myndigheternas resultatredovisningar är framtagandet av indikatorer för att kunna redovisa data till grund för bedömningar av måluppfyllelsen. Likaså saknas i dagsläget tidsserier för att beskriva trender och bedöma hur vissa åtgärder har bidragit till utvecklingen av måluppfyllelsen på området. Vidare anser ESV att analyser av den könsuppdelade statistiken behöver utvecklas.

3 Resultatredovisningens utformning

Nedan redogörs för de mål, anslag och resultatindikatorer som gäller för utgiftsområdet.

3.1 Mål och anslag

Målet för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och till att naturresurserna används hållbart.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden. Det övergripande målet är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökning, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad för livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

De tre strategiska områdena är följande

- Regler och villkor.
- Konsument och marknad.
- Kunskap och innovation.

Målet för det strategiska området Regler och villkor är att

- utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta ska göras genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Målet för det strategiska området Konsument och marknad är att

- konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation är att

- stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Inom utgiftsområde 23 finns 29 anslag. I tabellen nedan redovisas utgiftsutvecklingen för de anslag som har ingått i denna uppföljning, dvs. anslagen som rör det övergripande målet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.

Jämfört med förra årets budgetproposition har det tillkommit tre anslag. Två av anslagen rör fiske och vattenbruk. Anslaget 1:28 Stödåtgärder för fiske-

och vattenbruk 2021–2027 får användas för åtgärder för nationellt stöd till åtgärder som finansieras av EU inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet. Anslaget 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027 får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet. Anslaget 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet får användas av myndigheter för planering och andra åtgärder som stärker förmågan inom områdena livsmedels- och dricksvattenförsörjning under höjd beredskap och då ytterst krig. Anslaget får också användas som stöd för investeringar hos statliga myndigheter och bidrag till kommuner och regioner.

Tabell 1 Utgiftsutveckling inom jordbruk, fiske och livsmedel (mnkr)

Anslag	Utfall Budget Prognos Förslag Beräknat Beräknat					
	2019	2020	2020	2021	2022	2023
Jordbruk						
1:8 Statens jordbruksverk	629	601	615	614	610	603
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	5	7	7	12	15	15
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 362	7 345	7 232	7 159	7 315	6 391
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	168	153	153	137	143	143
Fiske						
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	30	33	33	31	25	5
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	193	196	194	167	128	81
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027				30	30	30
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027				120	120	120
Livsmedel						
1:14 Livsmedelsverket	255	257	245	270	275	283

Anslag	Utfall		Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat
	2019	2020	2020	2020	2021	2022	2023
1:15	158	261	249	194	194	194	
Konkurrenskraftig livsmedelssektor							
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	48	45	45	43	43	43	
1:26 Nedsättning av slakteriavgifter	107	107	106	107	107	107	
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet				29	35	46	
Forskning och utbildning							
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	1 947	1 1985	1 985	2 144	2 070	2 082	
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	603	571	564	696	714	739	
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1	1	1	1	1	1	

Källa: Prop. 2020/21:1 utg.omr. 23.

Inom ramen för livsmedelsstrategins handlingsplan kommer satsningar på motsvarande 122 miljoner kronor att genomföras årligen fram t.o.m. 2025. Därutöver görs extra satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Dessa medel fördelas på över 30 olika åtgärder inom de tre strategiska områdena. Åtgärderna åtföljs av öronmärkta medel och genomförs av sex myndigheter och en organisation i syfte att i huvudsak säkerställa generellt goda företagsvillkor för livsmedelskedjan.

Regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål.

3.2 Indikatorer – En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

För att mäta resultaten i förhållande till målet använder regeringen de resultatindikatorer som anges nedan. I sammanställningen anges endast de indikatorer som har använts för att följa resultatutvecklingen för dels det övergripande målet för livsmedelskedjan, dels målen för de tre strategiska områdena. Regeringen redovisar också annan statistik och information, t.ex. regeringsuppdrag och myndigheters arbete, i anslutning till de olika områdena för att beskriva utvecklingen i sektorn.

Indikatorer finns dels på en generell nivå för det övergripande målet, dels för de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

3.2.1 Indikatorer för att följa utvecklingen för livsmedelssektorn

Följande centrala indikatorer används för att följa målet för utgiftsområdet och målet en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja:

- Nettomarginal i livsmedelssektorn
- Förädlingsvärde i livsmedelssektorn
- Antal sysselsatta i livsmedelssektorn (i förra årets budgetproposition Årsarbetstider).

Jämfört med förra årets budgetproposition och den översyn som har gjorts av resultattexterna har stora förändringar av valet av indikatorer gjorts. Följande indikatorer har utgått, även om Statens jordbruksverk årligen fortsätter att följa upp indikatorerna:

- Avkastning på eget kapital, nettomarginal
- Rörelsemarginal
- Förädlingsvärde per årsarbetstid
- Förädlingsgrad.

Regeringen motiverar förändringen med att det ska bli tydligare vilka resultatindikatorer och bedömningsgrunder som är centrala för resultatbedömningen. Vissa av de tidigare angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna används även fortsättningsvis i resultatredovisningen som komplement.

Regeringen konstaterar att åtgärderna inom livsmedelsstrategin är av långsiktig karaktär och kommer följas med hjälp av senast tillgängliga statistik. Av den anledningen blir det en viss eftersläpning i redovisningen.

3.2.2 Indikatorer – Regler och villkor

Indikatorerna för det strategiska området Regler och villkor redovisas under olika underrubriker enligt nedan. Stora förändringar av struktur och vilka

indikatorer som redovisas har gjorts jämfört med föregående år. Regeringen motiverar förändringen med att det på ett tydligare sätt ska framgå vilka indikatorer som är centrala för resultatbedömningen.

Företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan

- Inga indikatorer redovisas.

Jordbrukets utveckling

Följande indikatorer redovisas, varav den första har tillkommit i årets resultatredovisning:

- Produktion av vissa jordbruksprodukter
- Svenska marknadsandelar.

Med motiveringen att jordbrukets (primärproduktionens) utveckling ingår som en delmängd i den totala livsmedelskedjan utgår följande indikatorer:

- Sysselsättning i jordbruket
- Antal jordbruksföretag
- Åkerareal
- Kvantitet animalieprodukter.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

- Inga indikatorer redovisas.

Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020

Följande indikatorer redovisas i årets resultatredovisning:

- Procentandel av jordbruksföretag som fått investeringsstöd (jordbrukets konkurrenskraft)
- Procentandel av djurenheter som berörs av djurvälfsersättningar (livsmedelskedjan och djurvälstånd)
- Procentandel av jordbruksmark som omfattas av åtagande som stödjer biologisk mångfald eller landskap (miljöersättningar)
- Investeringar i förnybar energi, euro (klimat).

I budgetpropositionen för 2020 redovisades ytterligare 25 indikatorer för att följa upp landsbygdsprogrammets genomförande. Jordbruksverket fortsätter att följa upp dessa indikatorer inom ramen för den årliga obligatoriska uppföljningen som ska redovisas till kommissionen. En slututvärdering av programmet kommer att göras under 2024.

Miljömässig hållbarhet i jordbruket

- Förändringar i kväve- och fosforutnyttjandet i den svenska jordbrukssektorn
- Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn
- Förändringar i hälso- och miljörisker vid användning av växtskyddsmedel
- Utsläpp av växthusgaser från jordbruket.

Myndigheternas kontroll av djurskyddet fortsätter att utvecklas

Redaktionella justeringar av indikatorn har gjorts:

- Antalet djurskyddskontroller som länsstyrelserna har genomfört och hur många normalkontroller (i förväg planerade och riskbaserade kontroller) som har genomförts i förhållande till antalet anmälningskontroller.

Fortsatta insatser för att utveckla livsmedels- och dricksvattenkontrollen

Redaktionella justeringar av indikatorn har gjorts:

- Andelen livsmedels- och dricksvattenanläggningar i högsta riskklass som har kontrollerats.

Förstärkt samordning av arbetet med skydd av dricksvatten och omarbetat EU-direktiv

- Inga indikatorer redovisas.

Arbete med fortsatt inriktning av livsmedels- och dricksvattenförsörjningen inom det civila försvaret

- Inga indikatorer redovisas.

Fortsatt gott djurhälsoläge och fortsatt minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen

Försäljning av antibiotika till djur och antibiotikaresistens i djurhållningen.

- Antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar.

Arbetet med att begränsa användningen av försöksdjur fortsätter

- Inga indikatorer redovisas.

Fiskeripolitik och vattenbruk

- Biologisk status för fiskbestånd
- Svenska yrkesfiskets förädlingsvärde

- Svenska vattenbrukets produktion (produktion, försäljningsvärde, antal odlingar och antal sysselsatta).

Genomförandet av havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020

- Förändring av oönskade fångster
- Förändrad vattenbruksproduktion
- Antal projekt inom datainsamling och kontroll
- Antal genomförandeprojekt inom lokalt ledd utveckling
- Antal projekt inom saluföring och beredning
- Förändrad areal skyddade områden
- Utvärderingar i enlighet med EU:s regelverk (förordning (EU) nr 1303/2013).

Jakt- och viltförvaltning

- Viltstammarnas utveckling
- Omfattning av viltskador
- Antal viltolyckor i trafiken (uppdelat på viltslag).
- Regeringen aviserar att arbetet med att ta fram mer långsiktiga indikatorer utifrån Naturvårdsverkets utvärdering av strategin för svensk viltförvaltning (viltstrategin) kommer att påbörjas under 2020.

3.2.3 Indikatorer – Konsument och marknad

Livsmedelsexport

I årets budgetproposition återkommer nedanstående indikator:

- Exportandel i svensk livsmedelsindustri.

Fallen av salmonella, campylobacter och ehec hos människor har minskat

- Antal utbrott av vissa zoonoser hos livsmedelsproducerandedjur och vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor.

Nedanstående indikator har utgått i årets budgetproposition:

- Andelen kycklingar med campylobacter.

Kunskapscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg bidrar till de övergripande målen i livsmedelsstrategin

- Inga indikatorer redovisas.

Främja produktion, konsumtion och ekologiska livsmedel

- Inga indikatorer redovisas.

Internationellt arbete

- Inga indikatorer redovisas.

3.2.4 Indikatorer – Kunskap och innovation

Nedanstående indikator används för att bedöma hur utvecklingen av kunskap och innovation bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området kunskap och innovation.

- Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning har tillkommit.

Sveriges lantbruksuniversitet

- Antal helårsstudenter
- Antal sökande och antagna
- Prestationsgrad och examinationsfrekvens (antal examinerade individer)
- Andel disputerade lärare
- Vetenskaplig publicering
- Externa medel.

4 Redovisade resultat – En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Nedan görs en sammanfattning av regeringens resultatredovisning och resultaten för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena.

4.1 Resultatuppföljning på en övergripande nivå

Regeringen redovisar statistik hämtad från Jordbruksverkets årliga utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin och statistik från SCB. Statistiken för de tre indikatorerna redovisas i diagram- och tabellform uppdelat efter de olika leden i livsmedelskedjan (livsmedelskedjan, primärproduktion, livsmedelsindustri, livsmedelshandeln och restaurang) för perioden 2011–2018 (två indikatorer) respektive 2011–2017 (en indikator).

Nettomarginal i livsmedelssektorn

Lönsamheten i hela livsmedelskedjan har försämrats under perioden 2011–2018. Index har minskat från 100 till knappt 90. Samtidigt kan konstateras att framför allt restauranger men också livsmedelshandeln har haft en någorlunda jämn lönsamhet under samma period. Primärproduktionen och livsmedelsindustrin uppvisar en sämre lönsamhetsutveckling, vilket enligt regeringen inte beror på sektorernas produktivitetens utveckling utan också på opåverkbara faktorer som t.ex. världsmarknadspriser och väderförhållanden. Index har minskat från 100 till ca 90 för primärproduktionen och från 100 till ca 77 för livsmedelsindustrin.

Förädlingsvärde i livsmedelssektorn

Förädlingsvärdet i livsmedelskedjan har ökat med 30 procent till drygt 200 miljarder kronor mellan 2011 och 2017. Regeringen konstaterar att ökningen i det totala näringslivet var 24 procent, har varit större för företag i livsmedelskedjan än för näringslivet i övrigt. Även den genomsnittliga omsättningen i livsmedelssektorn har ökat snabbare än för näringslivet i övrigt. Av redovisningen framgår det att ökningen av förädlingsvärdet framför allt beror på en ökning av förädlingsvärdet i livsmedelshandeln och restaurang.

Antal sysselsatta i livsmedelssektorn

Regeringen skriver att antalet anställda har ökat med 8 procent i livsmedelskedjan under perioden 2011–2018. Sysselsättningen ökade inom handelsledet med 13 procent och inom restaurang med 21 procent. Däremot minskade sysselsättningen med 9 procent inom primärproduktionen och inom livsmedelsindustrin med 6 procent, även om arbetsproduktiviteten samtidigt ökade.

Antalet sysselsatta redovisas också uppdelat på kvinnor och män. Ett problem med tabellen är att uppdelningen totalt, kvinnor och män inte summerar på ett korrekt sätt.

4.1.1 Regeringens analys och slutsatser

Regeringen gör bedömningen att de initiativ (åtgärder i den första och den andra handlingsplanen) som har tagits inom livsmedelsstrategin främjar utvecklingen mot en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Därtill bidrar de vidtagna åtgärderna till att nå det övergripande målet för utgiftsområdet.

Den pågående pandemin har påverkat livsmedelskedjan, och efterfrågan inom restaurangnäringen och besöksnäringen har minskat medan omsättningen inom dagligvaruhandeln har ökat. Regeringen utmålar att en risk på längre sikt är att de internationella marknaderna påverkas och därmed prisnivån på jordbruksprodukter.

4.2 Regler och villkor

4.2.1 Företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Resultatet av Tillväxtverkets uppdrag att samordna förenklingsarbetet och löpande arbete med att skapa goda företagsvillkor redovisas inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Exempel på vidtagna åtgärder är att Livsmedelsverket och Jordbruksverket inom ramen för livsmedelsstrategin har getts särskilda uppdrag att förenkla för företagen. Livsmedelsverket har utvecklat stödet till livsmedelskontrollen och Jordbruksverket har haft i uppdrag att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i livsmedelskontrollen. I december 2019 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att under perioden 2020–2025 löpande genomföra analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan i syfte att identifiera regler som försämrar t.ex. konkurrenskraften i livsmedelskedjan.

4.2.2 Jordbrukets utveckling

Produktion av vissa jordbruksprodukter

Effekterna av torkperioden 2018 hade en stor påverkan på produktionsvolymerna, inte minst spannmål, oljeväxter och potatis, men påverkade också investeringsbeslut och beslut om avveckling inom animalieproduktion under 2019.

Kvantiteten invägd mjölk har minskat med 9 procent, medan kvantiteten griskött har minskat med 11 procent under perioden 2008–2019. Under samma tidsperiod har det skett en ökning av produktionen av spannmål (+18 procent), oljeväxter (+44 procent), matfågel (+41 procent) och nötkött (+9 procent), medan produktionen av potatis i princip inte har förändrats. Det saknas uppgifter när det gäller produktionen av sockerbetor och ägg för 2019, men produktionen av ägg ökade relativt kraftigt under perioden 2008–2018 (+38 procent).

Svenska marknadsandelar

Marknadsandelarna redovisas för tio olika sektorer (morötter, äpplen, nötkött, griskött, matfågel, ägg, konsumtionsmjölk, ost, matpotatis och spannmål) för perioden 2009–2019. Sverige är en nettoexportör av spannmål (1,35), medan konsumtionen överstiger produktionen för övriga sektorer. Under tidsperioden har den svenska marknadsandelen av ost minskat relativt kraftigt från 0,66 till 0,41, medan andelen konsumtionsmjölk i princip är svenskproducerad (0,99). För övriga sektorer har andelen svensk produktion av konsumtion legat ganska stabilt.

Regeringen redovisar också kort information om det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige och utbetalningen av krisstödet på 1 089 miljoner kronor till jordbruket som betalades ut under 2019.

4.2.3 Den gemensamma jordbrukspolitiken

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Regeringen konstaterar att åtgärderna inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) bl.a. bidrar till stärkta inkomster, men även bidrar till flera miljömål och till utvecklingen på landsbygden.

Regeringen redogör för arbetet med att komma till rätta med de försenade och i vissa fall felaktiga utbetalningar av stöd som har förekommit under budgetperioden 2014–2020. Problemen beror framför allt på att it-systemen inte är färdigutvecklade.

Av redovisningen framgår det att 97 procent av 2019 års gårdsstöd, förgrödningsstöd, nötkreatursstöd och stöd till unga lantbrukare betalades ut före årsskiftet. Hanteringskostnaden för jordbruksverkets utbetalning av stöden inom GJP, programmet för lokalt ledd utveckling med stöd från regionala utvecklingsfonden och socialfonden, havs- och fiskeriprogrammet och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige var ca 6 procent. Det innebär en minskning med knappt 1 procentenhet jämfört med 2018.

Avslutningsvis redogörs för arbetet och förhandlingarna om det nya regelverket för GJP 2021–27.

4.2.4 Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020

I tabellen nedan redogörs för de fyra kompletterande indikatorer som används för att bedöma genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020. Redovisningen görs utifrån vilket mål som gäller för perioden, utfall t.o.m. 2019 samt utfall t.o.m. 2019 i procent av målet.

Tabell 1 Resultatindikatorer för landsbygdsprogrammet 2014–2020

Andel av jordbruksföretag som fått investeringsstöd	Till och med 2019 hade mer än hälften (53,7 procent) av programmets mål om andel jordbruksföretag uppnåtts.
Andel djurenheter som berörs av djurvälståndssättningar	Vid utgången av 2019 hade nästan hela programmets mål om andel djurenheter uppnåtts (96,5 procent).
Andel av jordbruksmark som omfattas av åtagande som stödjer biologisk mångfald eller landskap	Utfallet t.o.m. 2019 var att nästan hela programmets mål hade uppnåtts när det gäller andelen jordbruksmark som omfattas av åtagande som stödjer biologisk mångfald (97,3 procent).
Investeringar i produktion av förnybar energi	Utfallet t.o.m.2019i procent av programmets mål var 38,9 procent.

4.2.5 Miljömässig hållbarhet i jordbruket

I tabellen nedan redogörs för de fyra kompletterande indikatorer som används för att bedöma den miljömässiga hållbarheten i jordbruket.

Tabell 2 Resultatindikatorer för miljömässig hållbarhet i jordbruket

Förändringar i kväve- och fosforutnyttjandet i den svenska jordbrukssektorn	Ingen statistik redovisas eftersom beräkningar av utvecklingen i näringsbalanser enbart görs vart tredje år. Den senaste beräkningen redogjordes för i förra årets budgetproposition.
Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn	Utsläppen av ammoniak uppgick till 46 300 ton 2018, vilket är oförändrat jämfört med 2017.
Förändringar i hälso- och miljörisker vid användning av växtskyddsmedel	Miljö- och hälsoriskindex samt hektardoser redovisas för perioden 1988–2019. Regeringen konstaterar att torkan under 2018 innebar att en del av den försålda kvantiteten inte kom till användning och därför användes efterföljande år, vilket ledde till en försäljningsminskning under 2019. Hälso- (drygt 30) och miljöriskindex (knappt 60) har minskat kraftigt sedan basåret 1988, medan däremot index för hektardoser har ökat till ca 120.
Utsläpp av växthusgaser från jordbruket	Jordbrukets utsläpp av växthusgaser uppgick till 6,8 miljoner koldioxidekvivalenter 2018. Sektorns utsläpp 2018 var ca 13 procent av Sveriges totala utsläpp. Utsläppen var i princip oförändrade sedan 2009. Vidare redovisas att det har betalats ut 60 miljoner kronor i metangasreduceringsstöd under 2019. Totalt fick 58 anläggningar stöd och det producerades 163 GWh. Nästa utvärdering av stödet kommer att göras under 2020. Därutöver utbetalades ett stöd för produktionen av biogas på 100 miljoner kronor till 32 anläggningar i december 2019.

4.2.6 Myndigheternas kontroll av djurskyddet fortsätter att utvecklas

Under 2019 genomförde länsstyrelserna ca 22 000 djurskyddskontroller, vilket var en ökning med 4 procent jämfört med året innan. Ungefär hälften av

kontrollerna utfördes på plats hos djurhållaren och hälften administrativt från kontoren. Länsstyrelserna nådde under 2019 målet att antalet i förväg planerade och riskbaserade kontroller ska vara minst lika många som antalet anmälningskontroller. Målet nåddes inte under 2018 på grund av länsstyrelsernas arbete med torkan och övertagandet av vissa arbetsuppgifter från Polismyndigheten. Antalet länsstyrelser som uppfyllde målet 2019 ökade jämfört med 2018, men samtidigt finns det fortfarande stora skillnader i måluppfyllelsen mellan olika länsstyrelser.

4.2.7 Fortsatta insatser för att utveckla livsmedels- och dricksvattenkontrollen

Statistik redovisas för 2014–2018 uppdelat på andel av kontrollerade anläggningar i högsta riskklass. När det gäller livsmedelsanläggningar var andelen kontrollerade anläggningar i högsta riskklass (91–100 procent) 75 procent 2018, vilket var en minskning från 78 procent 2017. Motsvarande siffra för dricksvattenanläggningar 2018 var 79 procent, vilket innebar en ökning med 6 procent jämfört med året innan.

Under 2019 kontrollerades i genomsnitt runt 1 procent av primärproducenterna (livsmedel och foder) utifrån ett riskbaserat urval. Resursbrist var anledningen till minskningen av länsstyrelsernas kontroller.

4.2.8 Förstärkt samordning av arbetet med skydd av dricksvatten och omarbetat EU-direktiv

I avsnittet redogörs kortfattat för kommissionens förslag till omarbetat direktiv om kvaliteten på dricksvatten. Vidare förstärks Livsmedelsverkets förvaltningsanslag permanent från 2020 för samordning av arbetet med skydd av dricksvatten.

4.2.9 Arbete med fortsatt inriktning av livsmedels- och dricksvattenförsörjningen inom det civila försvaret

Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt har på regeringens uppdrag tagit fram en gemensam analys med förslag på åtgärder för den fortsatta inriktningen av livsmedels- och dricksvattenförsörjningen inom det civila försvaret.

4.2.10 Fortsatt gott djurhälsoläge och minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen

Tabell 3 Resultatindikatorer för fortsatt gott djurhälsoläge och fortsatt minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen

Försäljning av antibiotika till djur och antibiotikaresistens i djurhållning	Statistik redovisas för de två senaste åren. Försäljningen av antibiotika minskade mellan 2018 och 2019 med 0,8 ton till 9,6 ton. Sverige är ett av de länder inom EU som har den lägsta försäljningen av antibiotika till djur. Bedömningen är att förekomsten av antibiotikaresistens inom svensk djurhållning är låg.
Antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar	Statistik redovisas för perioden 2010–2019. Under 2019 har 141 utredningar av allvarliga och smittsamma djursjukdomar (epizootier) i Sverige lett till provtagning. Antalet utredningar är det tredje lägsta antalet under perioden. Under 2019 var det tre fall/besättningar med konstaterad epizootisjukdom.

4.2.11 Arbetet med att begränsa användningen av försöksdjur fortsätter

Enligt resultatredovisningen har Jordbruksverkets kompetenscentrum för 3R-frågor (replace, reduce och refine) lett till att Sverige arbetar inom området med att ersätta, begränsa och förfina användningen av försöksdjur.

4.2.12 Fiskeripolitik och vattenbruk

Tabell 4 Resultatindikatorer för fiskeripolitik och vattenbruk

Biologisk status för fiskbestånd	År 2020 fastställdes 79 procent av fiskemöjligheterna för vilka det finns vetenskaplig rådgivning om maximalt hållbar avkastning (MSY) i enlighet med MSY-målet. Motsvarande siffra var 78 procent för 2018. Enligt kommissionen kommer 99 procent av de förväntade landningarna från EU:s interna fiskebestånd i Östersjön, Nordsjön och Atlanten från hållbart förvaltade bestånd. Bedömningen är emellertid att situationen för torskbeståndet i östra Östersjön är fortsatt prekär och förbudet mot riktat torskfiske ska fortsätta under 2020.
Svenska yrkesfiskets förädlingsvärde	Det totala förädlingsvärdet minskade under 2018; dock skiljer sig utvecklingen av förädlingsvärdet markant åt mellan olika fisken. Förädlingsvärdet för det pelagiska

	fisket minskade väsentligt under 2018 beroende på framför allt den svaga kronkursen. Den pågående pandemin har påverkat marknaden för färsk fisk, inte minst på kort sikt.
Svenska vattenbrukets produktion	Statistik redovisas för 2015–2018 uppdelat på produktion, försäljningsvärde, antal odlingar och antal sysselsatta. Alla resultatmåttan redovisas uppdelat på matfisk och sättfisk samt antalet kvinnor och män. Produktionen 2018 av matfisk uppgick till 11 108 ton, vilket innebar en minskning med 13 procent jämfört med 2017. Produktionen var ungefär på samma nivå som den var 2015. Produktionen av sättfisk minskade med 21 procent mellan 2017 och 2018. Produktionsminskningen var 32 procent mellan 2015 och 2018. Försäljningsvärdet av matfisk var i princip oförändrat 2018 jämfört med 2017. Försäljningsvärdet av sättfisk minskade med 25 procent mellan 2017 och 2018. Det totala antalet odlingar var i princip oförändrat för matfisk (+1), medan antalet minskade för sättfisk (–13). Det totala antalet sysselsatta har ökat med 12 procent 2018 jämfört med 2017, varav andelen kvinnor är 23 procent och andelen män är 77 procent. Antalet anställda är därmed ungefär lika många som de var 2015. Svenskt vattenbruk har enligt regeringen påverkats av den pågående pandemin. Av den anledningen har regeringen vidtagit åtgärder, t.ex. tillfälliga procentuella lättnader för ändringar i fiskodlingarnas tillstånd, för att vattenbrukarna ska kunna hantera den uppkomna situationen.

4.2.13 Genomförandet av havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020

Den sista augusti 2020 hade 791 ansökningar beviljats stöd, motsvarande ca 1 152 miljoner kronor. Resultaten för de åtgärder som hunnit slutföras redovisas nedan.

Tabell 5 Resultatindikatorer för havs- och fiskeriprogrammets genomförande

Indikatorer	Förväntade resultat utifrån beviljade ansökningar	Resultat från slutförda ärenden	Mål
Förändring av oönskade fångster (ton)	-2 431	-538	-2 300
Förändrad vattenbruksproduktion (ton)	8 274	11 734	3 975
Antal projekt inom datainsamling och kontroll	50	68	452
Antal genomförandeprojekt inom lokalt ledd utveckling	109	42	300
Antal projekt inom saluföring och beredning	28	62	98
Förändrad areal skyddade områden (kvadratkilometer)	146	57	1 000

Källa: Prop. 2020/21:1 utg.omr. 23 s. 31.

4.2.14 Jakt- och viltförvaltning

Stammarna för rådjur och älg bedöms vara stabila medan stammarna för vildsvin, kronhjort och dovhjort bedöms vara ökande; dock förekommer det lokala och regionala variationer. Antalet stora fåglar har ökat markant.

För hotade rovdjur – varg och järv – ligger antalet djur precis på eller under det referensvärde som anges för att respektive stam ska ha en gynnsam bevarandestatus. Samtliga stora rovdjur (björn, järv, lo och varg) bedöms uppnå gynnsam bevarandestatus.

Under 2019 utbetalades 13,7 miljoner kronor i stöd till åtgärder som förebygger skador av skyddat vilt och i ersättning för uppkomna skador. Under samma år utbetalades drygt 50 miljoner kronor i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäring.

Det totala antalet trafikolyckor med vilt inblandat har ökat relativt kraftigt sedan 2015. Antalet olyckor var 2015 drygt 48 000. Motsvarande siffror för 2019 var nästen 65 000, varav drygt 47 000 var viltolyckor med rådjur. Den beräknade kostnaden för trafikolyckor med vilt uppgick till 5 000 miljoner kronor 2018.

4.2.15 Regeringens analys och slutsatser

Lönsamheten i livsmedelskedjan har enligt regeringen under en längre period visat en nedåtgående trend. Minskningen har framför allt gällt

primärproduktionen och inom livsmedelsindustrin. Av den anledningen är det viktigt med ett fortsatt arbete med sänkta kostnader, förenklingsinsatser, såsom utveckling av t.ex. en likvärdig livsmedelskontroll, och utvecklad samverkan och samråd i beslutsprocessen. Regeringen gör bedömningen att åtgärderna inom den gemensamma jordbrukspolitiken bidrar till stärkta inkomster och stärkt konkurrenskraft, till arbetet med att uppnå flera miljömål och till utvecklingen på landsbygden.

Den positiva utvecklingen i antalet djurskyddskontroller som länsstyrelserna har genomfört och hur många i förväg planerade och riskbaserade kontroller som har genomförts i förhållande till antalet anmälningskontroller beror i hög utsträckning på länsstyrelsernas systematiska arbete. Djurskyddskontrollen bidrar enligt regeringen till efterlevnaden av Sveriges högt ställda djurskyddskrav, även om det finns stora skillnader i måluppfyllelsen mellan olika länsstyrelser.

Regeringen konstaterar att livsmedelskontrollen fortsätter att utvecklas i en positiv riktning. Denna bedömning grundas på uppgifter om bl.a. andelen anläggningar i högsta riskklass som har kontrollerats, även om det finns kvarvarande brister i en mindre andel av kontrollmyndigheterna.

Regeringen gör bedömningen att det svenska djurhälsoläget är gott, baserat på utvecklingen av antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar och den låga försäljningen av antibiotika till djur samt låg antibiotikaresistens i djurhållning.

Enligt regeringen går det inte att mellan enskilda år dra några mer långtgående slutsatser när det gäller utvecklingen av jordbrukets miljömässiga hållbarhet, eftersom miljöpåverkan från jordbruket beror på många faktorer, t.ex. årsmån och vad och hur mycket som produceras. Regeringen anser att jordbruket å ena sidan är en bidragande orsak till att flera av miljökvalitetsmålen inte nås men å andra sidan är näringen också en förutsättning för att andra miljökvalitetsmål ska kunna nås. Regeringen gör bedömningen att stöd till metangasreducering har haft en positiv miljönytta.

Regeringen anser att EU:s gemensamma fiskeripolitik skapar förutsättningar för att nå målen om att säkerställa ett biologiskt och socioekonomiskt hållbart fiske. Ett fortsatt och omfattande arbete krävs när det gäller dels förhandlingarna inom EU, dels genomförandet såväl inom EU som nationellt.

Enligt regeringen visar genomförandet av havs- och fiskeriprogrammet att utvecklingen mot de uppsatta målen är positiv även om det är långt till målen på vissa områden.

Regeringen konstaterar när det gäller jakt- och viltförvaltning att många viltstammar fortsätter att öka, särskilt vildsvinsstammen. Viltförvaltningen har enligt regeringen aktivt bidragit till att förebygga skador, t.ex. på gröda och mark, och andra problem men utvecklingen är fortsatt negativ när det gäller antalet trafikolyckor med vilt inblandat.

4.3 Konsument och marknad

4.3.1 Livsmedellexport

Resultatindikatorn exportandelen i svensk livsmedelsindustri var 34 procent 2018. Andelen har i princip ökat årligen sedan 2011 då motsvarande siffra var 27 procent.

4.3.2 Fallen av salmonella, campylobacter och ehec hos människor har minskat

Statistik redovisas för perioden 2010–2019 uppdelat på campylobacter, ehec, listeria och salmonella (antal fall per 100 000 invånare). Antalet fall av salmonella, campylobacter och ehec minskade mellan 2018 och 2019. Minskningen av listeria var från en historiskt hög nivå och antalet fall var 2019 det näst högsta under perioden. Antalet fall av listeria som noterades 2019 var det högsta under hela perioden. Ökningen av listeria har pågått under en längre tidsperiod i Sverige, liksom i övriga Europa.

4.3.3 Kunskapscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg bidrar till de övergripande målen i livsmedelsstrategin

En utvärdering visar att Livsmedelsverkets kompetenscentrum i hög grad uppfyller målen för sin verksamhet samt bidrar till att nå mer övergripande mål i bl.a. livsmedelsstrategin och Agenda 2030.

4.3.4 Främja produktion, konsumtion och ekologiska livsmedel

Regeringen har satt som mål att 30 procent av åkerarealen ska vara ekologisk och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av ekologiska produkter. Av resultatredovisningen framgår det att 20 procent av jordbruksarealen i Sverige odlades ekologiskt och att 38 procent av konsumtionen i offentliga svenska kök bestod av ekologiska livsmedel.

4.3.5 Internationellt arbete

Regeringen beskriver olika internationella aktiviteter inom t.ex. FAO och OECD som har haft anknytning till det strategiska området Konsument och marknad.

4.3.6 Regeringens analys och slutsatser

Den förstärkta satsningen på livsmedellexport bidrar enligt regeringen till att uppnå målet om en ökad svensk livsmedelsproduktion. Värdet av den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter ökade under 2019.

Den låga nivån av zoonoser hos livsmedelsproducerande djur och vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor innebär att animaliska livsmedel i Sverige utgör en mycket liten risk för människors hälsa, samt att det finns goda förutsättningar för ett högt förtroende för svenska livsmedel.

4.4 Kunskap och innovation

Det har inte presenterats någon ny statistik 2020 för indikatorn livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning.

4.4.1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 6 Resultatindikatorer för Sveriges lantbruksuniversitet

Antal helårsstudenter	Antalet helårsstudenter 2019 uppgick till 3 900 (69 procent kvinnor och 31 procent män), vilket innebär en ökning med ca 200 jämfört med 2018 och ett trendbrott när det gäller det sjunkande antalet helårsstudenter under de senaste fem åren dessförinnan.
Antal sökande och antagna	Det totala antalet sökande till utbildningar på grundnivå 2019 var 5 848, en ökning med ca 600 sökande jämfört med året innan. Antalet antagna på grundnivå var 1 020 individer, där två tredjedelar var kvinnor. Antalet sökande låg ungefär på samma nivå 2015, medan antalet antagna på grundnivå var 1 050 personer. Antalet sökande till avancerad nivå 2019 uppgick till 5 338 individer, varav 609 antogs. År 2015 uppgick antalet sökande till 2 198 individer och av dessa antogs 411 individer.
Prestationsgrad och examinationsfrekvens (antal examinerade individer)	Under 2018 var prestationsgraden inom utbildning på grund- och avancerad nivå totalt sett 88 procent (88 procent för kvinnor och 87 procent för män). Det innebär en minskning med 3 procent jämfört med 2018.
Andel disputerade lärare	Antalet disputerade lärare var 973 (42 procent kvinnor och 58 procent män) stycken 2019, vilket var på samma nivå som 2017.
Vetenskaplig publicering	Antalet publicerade artiklar och kunskapsöversikter uppgick under 2019 till drygt 1 800. Det innebar en ökning med 7

	procent från 2018 till 2019. År 2010 noterades drygt 1 100 publiceringar.
Externa medel	Den externa finansieringen ökade något under 2019 och uppgick till 54 procent av de totala intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå.

4.4.2 Regeringens analys och slutsatser

I analys och slutsatser gör regeringen bedömningen att de redovisade insatserna inom det strategiska området Kunskap och innovation bidrar till att uppfylla det övergripande målet för utgiftsområdet. Regeringen lyfter fram betydelsen av samverkan och samarbete såväl inom näringsens olika sektorer som mellan forskningsfinansiärer, forskare och näringen.

Regeringen menar att de flesta indikatorer som används för att följa SLU:s verksamhet visar att forskning och utbildning vid universitetet bidrar till att uppfylla målen för livsmedelsstrategin. Av speciell betydelse är ökningen av antalet studenter och att kvaliteten på forskningen bedöms vara hög.

5 Utskottets tidigare bedömningar

5.1 Allmänt

I förra årets uppföljning underströk miljö- och jordbruksutskottet återigen att en viktig utgångspunkt för utskottets uppföljning och utvärdering är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat. Regeringen gjorde den samlade bedömningen att de redovisade insatserna bidrog till att uppfylla det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena. Utskottet menade att resultatredovisningen i vart fall inte entydigt leder till en sådan slutsats; t.ex. saknades indikatorer för ett antal resultatområden och alla utpekade indikatorer användes dessutom inte i regeringens analys och slutsatser. Utskottet menade att regeringen borde åtgärda dessa två brister i den kommande budgetpropositionen.

Utskottet ansåg att det är viktigt att det finns indikatorer som gör det möjligt att följa upp livsmedelsstrategins mål, och regeringens analys och slutsatser ska sedan utgå från de indikatorer som har identifierats för de olika resultatområdena. Enligt utskottet framgick det inte om de bedömningar som gjordes ska förstås som att de statliga insatserna bidragit till att målen har uppfyllts helt eller om de enbart har bidragit till att utveckla målen i positiv riktning.

Utskottet betonade att i den mån det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges.

Utskottet menade att obalansen mellan olika resultatområden när det gäller förekomsten av indikatorer gör det svårt att bedöma resultatutvecklingen i sin helhet.

Utskottet menade att förändringar i resultatredovisningen, t.ex. förändringar av det strategiska området Konsument och marknad och borttagande av indikatorer, gjorde det mycket svårt för utskottet att kunna bedöma om resultatutvecklingen för det aktuella området är positiv eller inte.

Enligt utskottet vore det önskvärt om det kopplades lämpliga resultatindikatorer till ett etappmål om minskat matsvinn.

Vidare konstaterade utskottet att den nya indikator som hade tillkommit som ska mäta hur kunskaps- och innovationssatsningar bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation innebär att indikatorerna täcker in ett bredare spann av det strategiska området Kunskap och innovation och inte enbart utgår från indikatorer som anknyter till SLU:s verksamhet.

Det vore enligt utskottets mening angeläget att regeringen överväger att inkludera administration och förenkling, antingen indikatorer eller bedömningsgrunder, som ett separat resultatområde i nästa års budgetproposition.

Utskottet konstaterade att det förekommer stora skillnader i redovisningen av statistik, vilket i sin tur påverkar i vilken utsträckning statistiken kan användas för att faktiskt följa resultatutvecklingen inom ett specifikt område. Alltför korta tidsserier gör det svårt, eller rent av omöjligt, för utskottet att bedöma resultatutvecklingen över tid. Det vore därför enligt utskottet önskvärt om regeringen kontinuerligt ser över redovisningen av statistik och där så är möjligt redovisar statistik som åtminstone täcker in den senaste femårsperioden, eller om möjligt ett ännu längre tidsintervall.

Enligt utskottet redovisades indikatorn för det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde på ett otillfredsställande sätt. I förra årets resultatredovisning framkom det att det totala förädlingsvärdet per heltidsekvivalent fortsatte att öka under 2017, men inga specifika siffror nämndes och inte heller redovisades jämförande siffror för andra år. Det innebar enligt utskottet att det var svårt att faktiskt bedöma hur detta område inom fiskeripolitiken har utvecklats över tid.

Enligt utskottet skulle resultatredovisningen tjäna på att renodlas och i stället fokusera på uppnådda resultat, dvs. i möjligaste mån inte redogöra för insatser och beslut om uppdrag till myndigheter.

Utskottet noterade att regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål. Det vore emellertid enligt utskottets mening önskvärt att det framgår av resultatredovisningen vilka av miljömålen som regeringen anser vara relevanta också för detta utgiftsområde.

Utskottet välkomnade att regeringen redogjorde för den gemensamma jordbrukspolitiken samt regeringens bedömning när det gäller rådighet över innehåll och tillämpning.

Utskottet såg positivt på regeringens utfästelse att resultatredovisningen, inklusive utveckling av delmål och indikatorer, även fortsättningsvis ska utvecklas i takt med politiken. Vidare underströk utskottet vikten av att regeringen kontinuerligt utvecklar resultatredovisningen på ett sådant sätt att utskottet kan följa resultatutvecklingen.

Utskottet ansåg att det vore värdefullt med fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Utskottet välkomnade att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23.

5.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

I syfte att nå målet och stärka konkurrenskraften föreslog regeringen i förra årets budgetproposition att anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor tillfördes 176 miljoner kronor för 2020 och därefter 62 miljoner kronor per år 2021–2025. Utskottet ansåg att regeringen borde återkomma i nästa års budgetproposition med en utvecklad redovisning av vidtagna åtgärder, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Utskottet ansåg att regeringen borde göra en konsekvensanalys av åtgärdernas samlade effekter, såväl positiva som negativa, på olika relevanta områden för någon åtgärd där det är relevant. Enligt utskottets mening vore ovannämnda anslagsförstärkning för att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft ett sådant relevant område.

5.3 Regler och villkor

Utskottet välkomnade att regeringen i förra årets budgetproposition redogjorde för dels vidtagna åtgärder med anledning av torkan 2018, dels effekterna av det utbetalda metangasreduceringsstödet. Det vore enligt utskottets mening önskvärt om regeringen övervägde en utvecklad redovisning av stödets resultat i nästa års budgetproposition.

Regeringen gjorde bedömningen att läget, sett i ett internationellt perspektiv, är gynnsamt när det gäller antibiotikaresistens inom svensk djurhållning. Utskottet välkomnade denna slutsats. Det vore enligt utskottets mening värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt redogjorde för de fakta som gör att man kan dra denna slutsats, t.ex. i form av jämförande statistik när det gäller antibiotikaanvändningen inom EU.

Av redovisningen framgick att antalet sysselsatta inom vattenbruket har fluktuerat relativt kraftigt under de senaste åren. Utskottet ansåg att det vore intressant om regeringen övervägde att återkomma i nästa års

budgetproposition med en fördjupad beskrivning av vattenbruket. Därtill menade utskottet att regeringen kunde överväga att kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som sektorn står inför med anledning av de problem som har uppdragats i handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk, t.ex. svårigheter att hitta finansiering till större projekt och de svårigheter som öppen kassodling av matfisk står inför på grund av domar från mark- och miljödomstolen.

Utskottet konstaterade att Jordbruksverkets och länsstyrelsernas mål att det ska genomföras lika många normalkontroller som anmälningskontroller när det gäller djurskyddet inte uppfylldes 2018. Det vore därför önskvärt om regeringen kunde återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad problemanalys och en redogörelse för vilka åtgärder man har vidtagit eller avser att vidta för att komma till rätta med dessa problem.

Utskottet betonade dessutom att det vore intressant om regeringen kunde återkomma med en redogörelse för hur regeringen avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.

Slutligen delade utskottet regeringens bedömning att länsstyrelsernas kontroll av livsmedel och foder inom primärproduktionen inte är tillräckligt omfattande. Utskottet menade att det är önskvärt att regeringen återkommer med åtgärdsförslag i nästa års budgetproposition för hur man avser att hantera detta problem.

5.4 Konsument och marknad

Utskottet ansåg att regeringen presenterade en delvis motsägande bild och en alltför positiv bild när det gäller antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar i Sverige, t.ex. när det gällde fynden av salmonella hos livsmedelsproducerande djur och förekomsten av hepatit E. Samtidigt underströk utskottet att det även fanns områden där utvecklingen har gått åt rätt håll, t.ex. i fråga om andelen smittade slaktkycklingar med campylobacter.

5.5 Kunskap och innovation

I enlighet med utskottets tidigare önskemål hade regeringen tydliggjort redovisade resultat vid SLU, t.ex. vilka åtgärder som hade vidtagits för att attrahera fler studenter till lärosätet. Enligt utskottet fanns det alltså ett behov av att regeringen redovisar en indikator för antalet forskarstuderande för att på ett bättre sätt täcka in också SLU:s forskningsverksamhet.

6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar vid årets uppföljning

6.1 Allmänt om resultatredovisningen

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp (nedan gruppen) välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med utskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23. Enligt gruppen är den årligen återkommande dialogen som har förts såväl på politisk nivå mellan berörd statssekreterare och gruppen som på tjänstemannanivå viktig för att resultatredovisningen ska fortsätta att utvecklas.

Regeringen skriver att denna redovisning ser annorlunda ut i årets budgetproposition jämfört med föregående år. Vidare har antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder minskats med motiveringen att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen, även om vissa indikatorer alltså redovisas som komplement. Gruppen ser positivt på denna utveckling och menar att förändringarna innebär att redovisningen i viss utsträckning blir mer överblickbar och det tydliggör vilka indikatorer som är centrala för resultatuppföljningen.

Trots denna förbättring konstaterar gruppen att det går att utveckla resultatredovisningen ytterligare. Resultatredovisningen bör så långt det går koncentreras till att redovisa resultaten av och effektiviteten i insatserna.

Gruppen anser att strukturen har blivit tydligare i årets budgetproposition och att kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat i viss utsträckning har förbättrats. Regeringen kan emellertid på ett tydligare sätt referera till uppnådda resultat (indikatorer) och i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder bidrar till att de strategiska målen nås eller inte i sin analys och slutsatser.

Gruppen vill återigen poängtera att inte alla utpekade indikatorer refereras till i regeringens analys och slutsatser, inte minst gäller det de tre centrala indikatorerna för livsmedelskedjan. Andra indikatorer som regeringen inte refererar till är indikatorerna som rör landsbygdsprogrammet 2014–2020 och två av indikatorerna som rör Fiskeripolitik och vattenbruk (svenska yrkesfiskets förädlingsvärde och det svenska vattenbrukets produktion) i analys och slutsatser.

Det är enligt gruppen svårt att bedöma i vilken utsträckning som vidtagna åtgärder har bidragit till att nå det strategiska målet Konsument och marknad. Regeringen kommenterar inte indikatorn exportandel i svensk livsmedelsindustri i sin analys. Gruppen konstaterar att fokus i analysen ligger på den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter, vilket inte utgör en utpekad indikator eller bedömningsgrund.

Förra året ställde sig utskottet frågande till varför administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn hade utgått som ett separat resultatområde. Gruppen välkomnar att resultatområdet Företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan har tillkommit i årets budgetproposition. En tydligare redovisning av sådana åtgärder innebär enligt gruppens mening att det blir enklare att bedöma måluppfyllelsen när det gäller det strategiska målet Regler och villkor.

Gruppen noterar att vissa indikatorer, t.ex. förändringar i kväve- och fosforutnyttjande i den svenska jordbrukssektorn och livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, inte kommenteras med motiveringen att det saknas aktuell statistik. Det är emellertid enligt gruppen önskvärt att indikatorer som utgör bedömningsgrunder för regeringens bedömning av det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena, åtminstone kommenteras kortfattat även om de är uppdaterade eller inte. Det gäller inte minst det strategiska området Kunskap och innovation där det förutom sex indikatorer som rör Sveriges lantbruksuniversitet verksamhet endast finns ytterligare en indikator – ovannämnda indikator som följer livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader.

Gruppen vill återigen betona att i den mån som det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Till exempel saknas resultatindikatorer och bedömningsgrunder för företagsvillkor och förenkling i livsmedelskedjan. Det är enligt gruppen önskvärt att regeringen överväger att identifiera sådana indikatorer eller bedömningsgrunder i nästa års budgetproposition, inte minst beroende på att regelförenklingar och administrativa lättnader är en central del av det strategiska målet.

Av resultatredovisningen framgår det att Tillväxtverket ansvarar för att samordna förenklararbetet och att myndigheten arbetar löpande med att skapa goda företagsvillkor. Resultatet av detta arbete beskrivs inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Enligt gruppens mening kan regeringen överväga att hänvisa till den redovisningen och hur arbetet har bedrivits när det gäller företagen i jordbruks- och livsmedelssektorn.

Utskottet noterade förra året att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Gruppen välkomnar att arbetet med att ta fram mer långsiktiga indikatorer när det gäller jakt- och viltförvaltning kommer att påbörjas under 2020. Samtidigt noterar gruppen att regeringen inte kommenterar arbetet med att utveckla indikatorer för hållbar jordbruksproduktion i årets budgetproposition.

Det vore enligt gruppen angeläget att regeringen i största möjliga utsträckning hädanefter redovisade statistik som täcker tioåriga tidsserier för de olika indikatorerna. Sådana tidsserier innebär att långsiktiga trender framgår tydligare och underlättar slutsatser om huruvida vidtagna åtgärder

bidrar till att nå de strategiska målen och riksdagens övergripande mål för utgiftsområdet. För många indikatorer redovisas femåriga tidsserier, medan för enstaka indikatorer, t.ex. utsläpp av ammoniak till jordbrukssektorn, redovisas statistik för enbart ett år.

Liksom i förra årets resultatredovisning redovisar regeringen inga konkreta uppgifter om det svenska yrkesfisket förädlingsvärde. Regeringen konstaterar enbart att det totala förädlingsvärdet minskade under 2018, samt att utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant åt mellan olika fisken. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett tydligare sätt redovisar statistik för denna indikator.

6.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Livsmedelsstrategin innebär satsningar motsvarande 122 miljoner kronor årligen t.o.m. 2025. Därtill tillkommer extra satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Det vore enligt gruppen önskvärt om regeringen i nästa års budgetproposition på ett samlat sätt redogör för vidtagna åtgärder inom de tre strategiska områdena, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

6.3 Regler och villkor

Gruppen konstaterar att en hög andel av åtgärdsbudgeten som har avsatts inom landsbygdsprogrammet har använts när det gäller livsmedelskedjan och djurvälstånd samt miljöersättningar. Samtidigt framgår det att knappt 40 procent av åtgärdsbudgeten som har avsatts för klimat och investeringar i produktion av förnybar energi har använts. Enligt gruppen bör regeringen återkomma med en förklaring till det låga utfallet t.o.m. 2019 i nästa års budgetproposition.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition presenterar, om än kortfattat, information om antibiotikaanvändningen inom EU som underbygger slutsatsen att antibiotikaresistens inom svensk djurhållning är låg sett i ett internationellt perspektiv. Gruppen vill understryka betydelsen av att Sverige har ett gott djurhälsoläge. Det vore enligt gruppen värdefullt om regeringen kunde göra en redovisning av det arbete som bedrivs rörande denna fråga i en separat resultatskrivelse.

Gruppen välkomnar att länsstyrelserna nådde målet att antalet i förväg planerade och riskbaserade kontroller ska vara minst lika många som antalet anmälningskontroller under 2019, även om det finns stora skillnader i måluppfyllelsen mellan olika länsstyrelser. Av det skälet vill gruppen återigen understryka vikten av att regeringen återkommer med en redogörelse i nästa års budgetproposition för hur den avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela

landet. Enligt gruppen borde en sådan redogörelse även omfatta andra aspekter som bedöms vara relevanta för denna frågeställning.

Förra året ansåg utskottet att regeringen kunde kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som det svenska vattenbruket står inför med anledning av de problem som hade uppdragats i halvtidsutvärderingen av handlingsplanen för utvecklingen av detsamma. Gruppen konstaterar att regeringen inte kommenterar dessa problem (dvs. svårigheter att hitta finansiering till större projekt och de svårigheter som öppen kassodling av matfisk står inför på grund av domar från mark- och miljödomstolen).

Enligt gruppen bör regeringen överväga att i nästa års budgetproposition redogöra för användningen av och uppnådda resultat till följd av de två nya anslagen inom området fiske och vattenbruk samt anslaget som rör åtgärder för beredskap inom livsmedel- och dricksvattenområdet.

Gruppen välkomnar att regeringen har tillfört resurser för perioden 2020–2025 så att länsstyrelsernas kontroller av livsmedel och foder i primärproduktionen kan öka. Det vore enligt gruppen önskvärt om regeringen återkommer med en redogörelse när det gäller utfallet av denna resursförstärkning i nästa års budgetproposition.

6.4 Konsument och marknad

Enligt gruppen presenteras en mer rättvisande bild i årets budgetproposition, till skillnad från föregående års resultatredovisning, när det gäller antalet utbrott av vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor.

6.5 Kunskap och innovation

I budgetpropositionen föreslår regeringen att anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning ska öka med 117 miljoner kronor under 2021 med anledning av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Enligt gruppen vore det värdefullt med en fördjupad redovisning av hur det ökade anslaget har använts i nästa års budgetproposition.

Enligt förra årets budgetproposition var regeringens mål att antalet helårsstudenter skulle uppgå till 12 000 för perioden 2016–2018. Antalet helårsstudenter ökade under 2019 efter att under flera år ha sjunkit. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen kunde sätta utvecklingen av antalet helårsstudenter i förhållande till den nationella kompetensförsörjningen och ange om det finns något mål för antalet helårsstudenter för de kommande åren.

Gruppen noterar att jämfört med föregående år redovisas inte antalet aktiva forskarstudenter. Enligt gruppen är det värdefull information om SLU:s forskningsverksamhet som regeringen kan överväga att redovisa även om det inte är en indikator eller bedömningsgrund för det strategiska målet.